

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Для київських просвітян 150-річчя від дня заснування (8 грудня 1868 року) ВУТ "Просвіта" ім. Т. Г. Шевченка — не просто дата, яку потрібно гідно зустріти і відзначити. Голова міського об'єднання цієї організації Кирило Стеценко побачив потребу у створенні циклу мистецько-просвітницьких акцій, які були б цікавими і нинішнім просвітянам, і неофітам, що шукають свого місця у побудові й розвитку української України, її культури і мистецтва. А оскільки, як зазначив голова ВУТ "Просвіта" ім. Т. Г. Шевченка Павло Мовчан, Кирило Стеценко є надзвичайно потужним джерелом креативу в організації, то перша зустріч циклу вийшла незвичною, насиченою, пізнавальною.

Для початку публіці було презентовано новостворений Мандрівний дискусійний клуб "Київське коло". Зустріч "Просвіта-150: творення України", яку київські просвітяни підготували разом із Національним музеєм літератури, відбулася саме у музеї, у розкішному маєтку Галаганів на вул. Богдана Хмельницького, 11.

Після емоційного привітання Павла Мовчана слово взяли митці й експерти. Співачка з чарівним сопрано Ірина Дась виконала арію Одарки з опери "Купало", створеної засновником "Просвіти" Анатолієм Вахнянином, і "Місяцю-Князю", також створену просвітянами — композитором Миколою Лисенком на слова поета Івана Франка. Поезію декламувала Галина Стефанова, Кирило Стеценко — вже як скрипаль-віртуоз разом із Наталею Строчан (фортепіано) виконали

Коло для дискусій і мистецьких спілкувань

для присутніх "Другу українську рапсодію "Думка-Шумка" Миколи Лисенка. Наталія Строчан також подарувала слухачам мелодію "Заповіт", написану К. Г. Стеценком, священником, композитором, громадським діячем (1882—1922 рр.) У програмі були також твори Б. Грінченка та Лесі Українки у виконанні кобзаря Тараса Компаніченка. Вже на завершення зустрічі ще один мистецький виступ зачарував глядачів —

ва організації київських просвітян разом із Юрієм Круком. Перед тим Ігор Гирич, Євген Букет та Кирило Стеценко розповіли багато цікавих фактів про створення організації у Львові 150 років тому та про те, як 100 років тому "Просвіта" потужно почала діяти у Києві, про видатних просвітян і керівників організації, які часом дуже ризикували бути переслідуваними владою — чи то польською, чи російською, чи німецькою, — відстоюючи право українців на свою просвітницьку фундацію. І той, хто уважно слухав, мав найкращий шанс перемогти у квестах!

Найбільш суперечливою, провокативною і саме тому вельми цікавою для всіх стала дискусія у колі, присвячену темі "Чи потрібна "Просвіта" у XXI столітті?" та "Якою бути місії "Просвіти". Усі присутні могли посперечатися, висловлюючи свою думку про нинішню і майбутню організації.

Час минув цікаво і корисно, а київські просвітяни вже готують нові акції у рамках "Київського кола". Інтригою залишається, коли відбудуться наступні зустрічі — Кирило Стеценко зазначив, що ця інформація з'явиться незабаром в Інтернеті, — але вже відомі теми засідань клубу: "Якою мовою говорив Нестор з киянами?", "Українська еліта в жорнах імперії" та "Григорій Сковорода — посланець Всесвіту".

яскраво-талановиті малечі з дитячого фольклорного театру "Дай Боже!".

Важливо, що й серед глядачів було чимало молоді. Більшість з них прийшли у гарних вишиванках, енергійно і зацікавлено реагуючи на все, що відбувалося у залі. Частина з них активно взяла участь у "музейних квестах" — найбільш незвичній і жвавій формі обміну знань про історію "Просвіти", яку запропонував голо-

Вадим КРИЩЕНКО Диктант з української

Над столиком схилився низько,
Кажу турботам іншим: цить!..
Диктант із текстом українським
Пишу, щоб рідне не губить.

Три школярі сидить позаду,
А поруч — вчений, славний гість...
Так хочеться, щоб повні зали
Збирала наша мова скрізь.

Приходьте з площ, приходьте з вулиць,
Хто у сивинах, а хто без...
Дарма, що правила забулись,
Та звіримо ще раз себе.

Не біймось помилок горбатих:
Десь кому притулив не так.
Ні, головне, щоб нас багато
Зійшлося на оцей диктант.

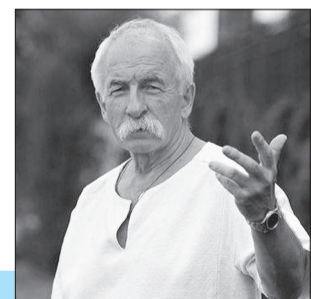
Диктує диктор... Я поволі
Пишу, напруживши чоло,
Бо цей диктант — як тест на долю,
Щоб українство в ній жило.

ГІБРИДНА ВІЙНА В КОЖНОМУ КІОСКУ

2-3

СПЕЦІАЛЬНО ДЛЯ «СП»

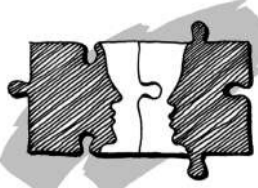

10

«ПАКУЛЬ РУКА ПЯРО ТРИМАЄ...»

12

Дмитро ЧОБИТ

Загроза самотності української нації

Агресивні війни є неприйнятними в міжнародних відносинах. Агресорів гостро засуджує міжнародне співтовариство. Здавалось би, що у XXI столітті такі вкрай негативні явища канули у небуття. Аж ні — Росія продемонструвала усьому світу: вона не позбулася загарбницького синдрому, вона зневажає міжнародне право та цілком готова до нових агресивних, загарбницьких війн і захоплення чужих країн. При цьому свої агресивні дії теперішні російські правителі обгрунтовують теоретично.

Російським ноу-хау стала теорія і практика гібридної війни — нового явища в історії не лише воєнних конфліктів, а й міждержавних відносин.

В основі гібридної війни є здійснення державою-агресором у державі, призначеній для агресії, широкого комплексу заходів прямого і непрямого впливу, передусім на населення, з метою його дезорієнтації, породження сумнівів, продукування протиріч, підризу довіри до влади, розбухування етнічних, соціальних і релігійних конфліктів. Тобто, йдеться про моральний розлад усього населення держави, обраної для жертви. Чільне місце тут посідають пропаганда та інформаційна війна; способів їх ведення у Росії придумано безліч, але всі вони не узгоджуються з моральними цінностями виробленими людством, головними принципами будь-якого демократичного суспільства, загальноприйнятною культурою і міжнародним правом, тому вони є неприйнятними в цивілізованому світі. Однак із реаліями гібридної війни не можна не рахуватися — їх потрібно знати та протистояти загрозам.

Україна втягнута Росією у гібридну війну, яка триває не лише на Донбасі, а й у кожному українському населеному пункті і навіть у кожному газетному кіоску. Лише сліпець може цього не бачити. Але перейдемо до конкретики. Спочатку трішки про теорію; за основу візьмемо періоджерело держави-агресора — “Военну доктрину Російської Федерації”.

“Гібридна війна, — записано у “Воєнній доктрині Російської Федерації”, — це війна, яка поєднує на різних етапах комплекс застосування стратегій, як знищення, так і непрямих впливів”. До непрямих впливів, згідно з цією ж доктриною, належать заходи з “дестабілізації в політиці та економіці держав, при непрямій або прямій військовій підтримці збройних опозиційних сил для завоювання влади потрібними політичними силами”. Втілення у практику цих положень російської воєнної доктрини ми спостерігали у Криму, а тепер спостерігаємо на Донбасі. Але є ще одна дуже суттєва обставина — інформаційна. І хоча у ворожій доктрині йдеться про захист російських інтересів, варто її зачитувати, бо розуміти це слід навпаки — у відношенні до України. Тут, під прикриттям фальшивої стурбованості терористичними організаціями, говориться про їхній “інформаційний вплив на нащадків нащадків, з метою підризу історичних, духовних і патріотичних традицій у справі захисту Вітчизни”. Хто, коли і в який спосіб підризує “історичні”, “духовні” і “патріотичні” традиції росіян невідомо, але в українських інформаційному та культурному просторах таке неподобство коїться постійно, щоденно і цілодобово.

Головну мету російських діянь гібридної війни Путін та його кліка

Гібридна агресія Росії на полях

Путінська Росія знову прагне стати імперією та повернути собі статус світової наддержави. Україна їй потрібна для суттєвого збільшення території та поневолення українців; ними мають поповнювати армію та заселяти неозорі простори Сибіру, Далекого Сходу, Алтаю та Крайньої Півночі. Для полегшення здійснення імперського наміру придумали міф про те, що росіяни та українці — один народ. А раз так, то у нього мусить бути і єдина держава та всі її єдині головні атрибути: мова, кордони, влада, армія, гроші і т. ін. Попри абсурдність міфу, його вперто та наполегливо насаджують у свідомість українців.

Самотність (ідентичність) кожного народу визначають три головні складові: мова, історія та культура. Ще з часів горезвісного Валуєва українцям підступно, послідовно і методично нав’язували і продовжують нав’язувати думку, що українська мова — то спотворена польською та сама російська, що історія Росії — це й історія України, а культура у росіян та українців споконвіків була одна. Тобто пропагується міф про один народ.

Ось чому українська мова, українська історія, українська культура стали прискіпливими об’єктами російських спецслужб та бойовими полями гібридної агресії Росії.

навіть не приховують — втримати Україну в лабетах Росії та відновити імперію. Лише імперія може забезпечити повернення Росії у лоно світової наддержави. Без України Російська суперімперія неможлива. У цьому вся суть гібридної експансії.

Мова, історія та культура як головне поле гібридної агресії Росії

Виправдовуючи свій намір та дії щодо повернення України та українців до імперського стійла Росії, В. Путін неодноразово заявляв, що таке він чинить, бо “ми один народ”. А раз один народ, то мусить бути й одна держава та багато чого іншого: мова, армія, гроші і т. ін. Російська пропаганда робить усе від неї залежне, аби довести правоту висловів свого президента.

Ми тут не аналізуватимемо шовіністичні потуги кисельових, жириновських, дугіних у їхньому намаганні викоринити “мазепинство” та “українську болілезнь русскої нації” — подивимось на вкрай небезпечне гібридне явище очима українця.

Як ми вже зазначили, самотність кожного народу, зокрема й українського, визначає три засадничі речі: мова, історія та культура.

Якщо етнічна спільнота, яка проживає на певній території, розмовляє однією мовою, має одну історію та єдину культуру (релігію, звичаї, традиції, літературу, пісні, музику, мистецтво і т. ін.), то, безумовно, що то має бути один народ.

Якщо нав’язати українцям російську мову, довести їм, що історія Росії є спільною і для Малоросії, що в Україні немає власної культури, а лише російська, то путінська теза про один народ матиме логічне завершення вже незабаром, а не через 100—200 років, як вважає дехто з дуже наївних культурологів.

Не повинно бути жодного сумніву в тому, що процеси повного нищення української мови, історії та культури настали би в умовах російської окупації України — це добре видно із ситуації в окупованих росіянами Криму і Донбасі — усе українське там поза їхнім нікчемним законом. Заборона української мови, закриття українських дитсадків, шкіл, гімназій і навчальних закладів, нищення українських книг, оголошення української символіки — синьожовтого прапора і тризуба екстремістськими, переслідування усього українського, навішування ярликів на українських національних героїв різних віків — це неприховане нищення України та перетворення її на малоросійську провінцію Великої Росії.

Ідеологам російського неоімперіалізму дуже важливо нав’язати усій Україні єдине з Росією бачення історії та культури, до того ж російською мовою. Саме тому газетні кіоски, “Укрпошта” з її передплатниками та бібліотеки по всій Україні стали полем гібридної агресії Росії.

Це ніщо інше, як ідеологічна підготовка усіх українців до майбутньої окупації, повного “возз’єднання” з Росією та творення єдиного народу — в цьому суть російської гібридної війни на полі мови, історії та культури.

Ось чому поля української мови, української історії та української культури стали головними полями гібридної агресії шовіністично-імперської Росії.

У наші дні ми спостерігаємо, що всі три сфери, які визначають самотність українського народу: українська мова, українська історія, українська культура піддаються в Україні витонченій та добре продуманій гібридній агресії.

За мовчазного споглядання уряду та парламенту українську мову витісняють з усіх сфер суспільного життя, передусім із засобів масової інформації: телебачення, радіо, преси. Увімкнеш телевизор — майже усі передачі російською мовою. А що чуєш по радіо? “Шансон”, “Русское радио” — в усіх куточках України. А періодика? Загляньте у будь-який газетний кіоск — майже усі російськомовні видання! І це у державі, де 80% українців!

5 вересня 2017 року, під час міжнародного симпозіуму “Діалог двох культур. 2017”, який відбувався у Кременці, що на Тернопільщині, із деканом Рівненського державного гуманітарного університету, доктором філологічних наук Дмитром Кравцем запитав у кіоскера, скільки у нього в продажу українських журналів? Нема жодного у продажу і не отримуватиме жодного. З українськомовних журналів кіоскер знає лише два: “Український тиждень” і “Країна”, обидва для місцевих задорогі — через нерезалізацію їх перестали завозити. Про видання Державного підприємства “Національне газетно-журнальне видавництво”, зокрема повнокольорові журнали “Українська культура”, “Пам’ятки України”, “Український театр”, “Музика” кіоскер нічого не чув і був дуже здивований, що такі в Україні є. Водночас він резонно зауважив, що за ціною 40—70 гривень ці видання у Кременці будуть неходові — люди бажання читати мають велике, однак грошей для цього у них нема. Тому й купують російськомовні — вони хоч і повнокольорові, але дешеві.

Російськомовних повнокольорових журналів у кіоску Кременця ми нарахували понад два десятки, така ж картина спостерігається повсюдно у містах не лише сходу, а й заходу України — вони охоплюють практично усі теми суспільного буття — від природи та історії до дачі та пасіки.

Найбільш ходовими у Кременці, Тернополі та Рівному є російськомовні повнокольорові тижневіки “Загадки історії”, “Секретные архивы”, “Секретная история”, “Невыдуманные истории”, “Тайны XX века”, “Тайны прошлого”. Тоб-

то, на історичну тематику у 30-тисячному Кременці щотижня реалізують десятки російських журналів історичного спрямування та жодного українського! Можна лиш уявити, що діється у містах сходу України!

І ще дуже суттєва деталь. Ціни на російськомовні журнали історичного профілю — від 3 до 7 гривень! Навіть великий, 98-сторінковий повнокольоровий глянцева журнал “Деньги плюс” в кіоску продають за 31 гривню, тобто дешевше, ніж у Києві та обласних центрах можна купити зшиті металевими скобами п’ятдесятисторінкові “Український тиждень” (35 грн) і “Країну” (25 грн). І це при тому, що “Деньги плюс” мають незрівнянно якісніший папір, більший формат і значно більше сторінок та твердішу обкладинку. До того ж скріплено журнал “Деньги плюс” термобіндером з гарною біговою.

Чому російськомовні видання в Україні значно дешевші, ніж українськомовні? Відповідь слід шукати не лише в економічній площині.

Просування російськомовних журналів в інформаційному та культурному просторі України значною мірою відбувається внаслідок демпінгових цін виробника продукції. Інакше як можна зрозуміти факт продажу у Рівному 36-сторінкового повнокольорового журналу “Загадки історії” за 3 гривні? Це що, у роздрібну торгівлю він надійшов по 2 гривні? Тобто менше, ніж його собівартість!

Якщо для поширення російськомовної продукції — у цьому випадку повнокольорових журналів історичної тематики, застосовують демпінгові ціни, то комусь дуже потрібно, аби їх читали українці.

У цій статті ми зосередимося переважно на другому і третьому елементі, які визначають самотність народу — його історії та культури, але коротко зупинимось і на українській мові — визначальній ознаці народу. Повернусь до нашого скромного газетно-журнального кіоску — вони є в усіх районних центрах України. Кіоск — то дзеркало нашого буття і теперішнього стану. До чого докотилася, Україна можна побачити із простого порівняння.

Кожен громадянин, який наприкінці 80—на початку 90-х років минулого століття мав 20-40 років і купував періодику, знає, які видання продавалися у кіосках “Союздруку”. Не буди перераховувати газети — наголошу на журналах.

У моєму місті Броди (25 тисяч мешканців) діяло два кіоски у центрі та один на вокзалі. Там серед журналів продавалися українськомовні багатолістровані “Україна”, “Радянська жінка”, “Соціалістична культура”, “Перець”, “Ранок”, “Наука і суспільство”; літературні: “Вітчизна”, “Всесвіт”, “Дзвін”, “Ранок”. Російських в умовах радянської імперії було значно менше: “Огонёк”, “Крокодил”, “Вокруг све-

та”. Продавався й один польський ілюстрований журнал “Пшиазнь” та дві газети “Трибуна люду” і “Жице Варшави”. Тобто серед журналів українськи порівняно з російськими і польськими посідали домінуючі позиції. Подібне спостерігалось і серед газет. А що тепер?

За роки української незалежності українських журналів в кіосках важко знайти, їх і випускати стали у мізерних кількостях, чого не скажеш про російськомовні — вони тепер домінують. Упродовж цього ж часу в Україні вражаючими темпами скоротилася не лише кількість українських газет та журналів, а й книг і брошур. Якщо 1990 року вийшло 78 млн 700 тис. примірників книг і брошур українською мовою, то в роки незалежності їхня кількість невинно падала. Так, 1992 року вона скоротилася до 44 млн 861 тис., 2000-го — до 29 млн 224 тис., а 2015-го — до 23 млн 740 тис. (Пилипчук Д. Статистика українського друку. — К., 2017. — С. 4). Тобто, ми дожилися до того, що в Україні за рік видають менше однієї української книги на одного мешканця країни.

Отже, мовне поле України українська мова і українська нація програють катастрофічно — яскравий тому приклад звичайний кіоск. А що ж робиться у царині історії? Заглянемо у російськомовні журнали.

Російські видання як засіб гібридної агресії Росії

Впродовж кінця серпня—початку вересня 2017 року мені довелося побувати у Києві, Житомирі, Львові, Тернополі, Рівному і Луцьку. В газетних кіосках цих міст ситуація така сама, як у Кременці та моїх рідних Бродях — домінують російськомовні газети та журнали. Я придбав повнокольорові журнали “Загадки історії”, “Секретная история”, “Невыдуманные истории”, “Тайны XX века”, “Секретные архивы” і кольорову газету “Тайны прошлого”. Ціни — від 3 до 7 гривень. Тобто, російськомовні повнокольорові журнали продаються дешевше, ніж українські чорно-білі газети. А тепер заглянемо у їх зміст.

Почнемо з журналу “Загадки історії”. У жодному номері нема вихідних даних, тому невідомо, хто засновник видання, хто його видає, де його друкують і яким накладом. Не зазначено і свідоцтво про державну реєстрацію журналу. Тобто, повна зневага до вимог українського законодавства. Вже ці незаперечні факти свідчать, що в Україні відсутній будь-який контроль за власним культурним та інформаційним простором. У таких українських умовах російські провідники гібридної війни почуваються дуже комфортно — їх ніби для них і створено.

До цього додамо, що будь-які вихідні дані відсутні і в журналах “Тайны XX века”, “Секретная история”. У виданнях “Секретные архивы” і “Невыдуманные истории” вказано, що свідоцтво про державну реєстрацію видане Міністерством України засновнику і видавцю — ТзОВ “Прес-кур’єр Україна”. Вказано і наклад — 50 тисяч (“Секретные архивы”) і 30 тисяч (“Невыдуманные истории”). Мабуть, не менші накладки і в “Загадки історії”.

І хоча в тижневика “Тайны XX века” відсутні вихідні дані про це видання, на сторінці 35 номера 35 за 2017 рік є цікаве оголошення: “Дорогие читатели! В почтовых отделениях России продолжается подписная кампания на 2018 год...”

української мови, історії та культури

Підпишіться на “Тайни ХХ века” по “Каталог російської преси... подписной индекс 99382”.

Ось так — суто російське, гібридного штибу видання без належних вихідних даних заповнило інформаційний і культурний простір України. І це в той час, коли у самій Росії все українське жорстко переслідують: єдина українська бібліотека у Москві зазнає постійних гонінь, українські гімназії та школи у Криму закриті, українські книги заборонені, за саме українське слово у Росії б'ють. Який контраст!

Ми не будемо аналізувати всі матеріали російськомовних журналів історичної тематики — вони на одне лице. У них можна знайти чимало історичних цікавинок з усього світу, але на першому місці — історія Росії і Радянського Союзу. Серед видатних постатей Росії провідне місце посідає Сталін, його позитивний образ присутній у більшості номерів. Найкривавішого ката українського народу, організатора Голодомору 1932—1933 років, який забрав життя понад 10 мільйонів українців, славлять постійно. Тобто, читача зомбують позитивністю постаті кривавого тирана. Радянська імперія, яка забрала життя мільйонів українців, у російськомовних журналах подається не інакше як “велика країна”. Навіть стаття про так званих дармоїдів називається “Паразити великої країни”. Опубліковано і статтю під назвою “Как Хрущов ‘укрупнял’ Украину”. Це про “подарований” Крим. Тобто, російськомовні журнали в Україні відкрито пропагують ахінею, яку в Росії продукує Путін, Жириновський, Дугін, Кисельов та їм подібні.

Звісно, що в російськомовних журналах історія Росії домінує, вона в Україні подається мало не як рідна українцям. Про саму Україну матеріали, якщо зрідка й трапляються, мають відверто ворожу антиукраїнську специфіку. Наприклад, одного з найславніших синів України Івана Мазепу тут неодмінно малюють чорними фарбами. Досі не заспокоюється. Не можуть вибачити так звану “зраду” лиходієві Петру. У темних барвах змальовано і постать славного українського гетьмана Петра Сагайдачного — чи не тому, що 1618 року очолюване ним українське військо штурмувало укріплення Москви?

І ще така особливість — усі російські герої публікацій мають позитивне висвітлення (Ленін, Сталін, Жуков, Путін, Будьонний, Ворошилов, Котовський, Павлик Морозов (!) та ін.), а українські — вкрай негативне — П. Сагайдачний, І. Мазепа, С. Бандера, С. Петлюра, М. Грушевський.

Засуджують так званих куркулів, які стояли на заваді радянській владі колективізувати сільське господарство та гальмували індустріалізацію країни. І це пишуть у наш час! Мимоволі український читач отримує посилення необхідності боротьби хорошої радянської влади з поганими куркулями, а відповідно й схиляється до виправдання комуністичних репресій щодо українських заможних селян, породжує сумнів щодо причин і наслідків самого Голодомору, влаштованого на благодатній Україні московською комуністичною владою.

До речі, про Голодомору 1921—1923, 1932—1933, 1946—1947 років в Україні російські гібридні видання не пишуть нічого. Жодного осуду!

Мета російської пропаганди та гібридної агресії на полях української культури та історії очевидна — впливати на формування потрібного Московії світогляду українця. Щотижневе вкидання у газетні кіоски України сотень тисяч російськомовних історико-культурних видань не може не залишити наслідків.

Російські журнали історико-культурного напрямку надзвичайно дешеві (3—5 грн), а тому доступні широким колам читачів, які прагнуть поповнити свої знання з історії. Серед них, безумовно, є вчителі історії. Розрахунок політехнологів неважко зрозуміти — через читача гібридної продукції впливати і на тих, хто з ним спілкується, тобто на його оточення — родичів, знайомих, учнів, коли читач — учитель. Окрім цього, тривале зомбування певними історичними фактами відкладається у свідомості, засвоюється, а згодом формується у голові читача як його власна думка.

Найстрашніше те, що українцям хитро нав'язують чужу і воро-

Гібридна провокація роз'єднання

Російські неоімперіалісти та апологети гібридної війни взяли на озброєння відомий давньоримський принцип “розділяй і володарюй”; вони його успішно застосовують у сьгоднішніх українських реаліях. Як це робиться зі сторінок журналу “Загадки історії” продемонструємо на прикладі числа 32, що заповнив газетні кіоски України у серпні цього року.

На титульній сторінці тижневика привертає увагу великий аншлаг: “Как польщуки воевали с поляками?”. Криклива назва викликає зацікавлення, однак у журналі читач не знайде жодної публікації, яка б відповідала на запитання, яке редакція винесла на обкладинку свого видання. Навіщо ж винесли?

Але журнал про поліщуків не був — їм присвячено явно гібридно-сепаратистську статтю Євгена Ярового “Етнос, так и не ставший народом. Почему хозяева Польесья не стремятся к национальной неза-

жидності?». Сам заголовок вказує, звідки ноги ростуть. Починається стаття з того, що Полісся є унікальним регіоном з єдиною біосферним організмом, який не зміг розділити навіть кордон між Україною, Білоруссю та Росією.

Автор робить фантастичне відкриття — виявляється, що питання про етнічну належність мешканців цього краю — поліщуків “відкрите до сих пір”. Є. Яровий переконує українського читача, що поліщуки — це “окремий етнос — стійка спільнота людей, об'єднаних єдиною історією, фольклором, побутом, фізичними і культурними особливостями”. Виявляється, що поліщуки мають свою окрему самобутню мову, яка відрізняється і від білоруської, і від української. Автор бідається, що поліщуки, яких понад 3 мільйони, відмовилися “від своєї етнічної належності”, тому “офіційного статусу окремого етносу за ними ніхто так і не взяв”. Аби виправити таке прикре для великоросійських неоімперіалістів та шовіністів становище, українцям запропонували черговий гібридний план. Його суть впливає із констатації Є. Яровим такого факту: “У сучасних поліщуках, розділених як мінімум чотирма державами, нема своїх чітких ціннісних установок та впливових організаційних структур, які б об'єднали їх в єдиний етнічний організм”.

Гібридний маніфест журналу “Загадки історії” цілком зрозумілий — поліщукам потрібно дати “цінні установки” та створити в їхньому середовищі “впливові організаційні структури” для їхнього об'єднання в “єдиному етнічному організмі”, звідси, окремійшому від решти українського народу та ще й на територіях України, Білорусі, Брянської області Росії та окремих районах Східної Польщі.

Гібридний маніфест журналу “Загадки історії” цілком зрозумілий — поліщукам потрібно дати “цінні установки” та створити в їхньому середовищі “впливові організаційні структури” для їхнього об'єднання в “єдиному етнічному організмі”, звідси, окремійшому від решти українського народу та ще й на територіях України, Білорусі, Брянської області Росії та окремих районах Східної Польщі.

Гібридний маніфест журналу “Загадки історії” цілком зрозумілий — поліщукам потрібно дати “цінні установки” та створити в їхньому середовищі “впливові організаційні структури” для їхнього об'єднання в “єдиному етнічному організмі”, звідси, окремійшому від решти українського народу та ще й на територіях України, Білорусі, Брянської області Росії та окремих районах Східної Польщі.

висимости?”. Сам заголовок вказує, звідки ноги ростуть.

Починається стаття з того, що Полісся є унікальним регіоном з єдиною біосферним організмом, який не зміг розділити навіть кордон між Україною, Білоруссю та Росією.

Автор робить фантастичне відкриття — виявляється, що питання про етнічну належність мешканців цього краю — поліщуків “відкрите до сих пір”. Є. Яровий переконує українського читача, що поліщуки — це “окремий етнос — стійка спільнота людей, об'єднаних єдиною історією, фольклором, побутом, фізичними і культурними особливостями”. Виявляється, що поліщуки мають свою окрему самобутню мову, яка відрізняється і від білоруської, і від української. Автор бідається, що поліщуки, яких понад 3 мільйони, відмовилися “від своєї етнічної належності”, тому “офіційного статусу окремого етносу за ними ніхто так і не взяв”. Аби виправити таке прикре для великоросійських неоімперіалістів та шовіністів становище, українцям запропонували черговий гібридний план. Його суть впливає із констатації Є. Яровим такого факту: “У сучасних поліщуках, розділених як мінімум чотирма державами, нема своїх чітких ціннісних установок та впливових організаційних структур, які б об'єднали їх в єдиний етнічний організм”.

Гібридний маніфест журналу “Загадки історії” цілком зрозумілий — поліщукам потрібно дати “цінні установки” та створити в їхньому середовищі “впливові організаційні структури” для їхнього об'єднання в “єдиному етнічному організмі”, звідси, окремійшому від решти українського народу та ще й на територіях України, Білорусі, Брянської області Росії та окремих районах Східної Польщі.

Поки що ця російська агресивно-гібридна маячня чітко зафіксована і вже опублікована лише як теорія, але за нею неодмінно буде практика. Путіністи у цьому руслі мають дуже великий досвід — варто хоча б згадати подібні гібридно-етнічні проекти русинів у Закарпатті та так званого окремого козацького народу на півдні України.

Закарпаття уже тривалий час перебуває у фокусі російських спецслужб, які діють тут під личиною різноманітних добродійних фондів “Русский мир”, “Русская премия”, “Русский фонд содействия науке и образованию”. Усі вони зайняті турботою про визнання русинів Закарпаття окремим народом з окремою мовою — четвертою серед східних слов'ян. Для цього щедро фінансують русинські організації, проводять наукові конференції, видають книги, виплачують щедрі гонорари.

Російські спецслужби на Закарпатті діють уже давно, вони намагаються усіляко стимулювати рух русинів у рамках так званого “русского міра”, вишукують зрадників, вербують агентів, оплачують найманців, але їм дуже заважає головна проблема — відсутність самого русинського народу.

Тепер ці гібридні агресори взялися ще й за поліщуків на півночі України та за козаків на її півдні.

За гібридною версією про козаків, яку останнім часом посилено мусують російські спецслужби у Запорізькій, Дніпропетровській, Миколаївській, Херсонській та Одеській областях — корінним народом цих земель є козаки; вони тепер заселяють південь України, Ростовську область і Краснодарський край Російської Федерації. То цілком окремий козацький народ, який потрібно об'єднати. Звісно ж, що в одній державі; йдеться про об'єднання “козацького народу” Малоросії з “козацьким народом” Росії.

Немає жодного сумніву в тому, що російська пропаганда окремих етносів козаків, поліщуків і русинів — це методи підривної діяльності, спрямовані проти Української Держави. Ці методи цілком узгоджуються з військовою доктриною Російської Федерації та мають усі ознаки гібридної агресії.

Ідеться про спроби зумисного розколу українського народу на окремі самостійні етноси: поліщуків, козаків, русинів, бойків, лемків, гуцулів. Розколовши український народ, його легше по частинах перетягнути у “русский мир”, підкорити московській владі, відновити імперію з метою наступного переселення довірливих поліщуків, русинів, козаків на незорі простори малолюдного Сибіру та малозаселеного Північно-Східного Китаю (тепер російський Далекий Схід). Росія прагне “зібрати” землі колишнього СРСР і царської імперії. Щоб цього досягнути, потрібно пересварити і роз'єднати народи. Як це робиться в Україні? З допомогою провокацій, політичних маріонеток, п'ятої колони і звісно — РПЦ.

Попри те, що гібридна агресія проти українського народу ведеться відверто і неприховано, в Україні цим небезпечним явищем не надають належної державної оцінки та державного опору.

Сфера, яку ми вище зачепили, належить до культурного простору України. За нього мало би відповідати Міністерство культури України. А тепер поглянемо, як воно з такими викликами справляється.

Навіщо Україні міністерство без культури?

До останнього часу Міністерство культури України виступало засновником семи українських культурологічних видань, а саме п'яти повнокольорових журналів: “Українська культура”, “Пам'ятки України: історія та культура”, “Український театр”, “Музика”, “Театрально-концертний Київ” і двох повнокольорових газет: “Культура і життя” та “Кримська світлиця”. Усі вони виходили у світ мізерними для України накладками (до 1 тисячі примірників кожен журнал і до 3—5 тисяч газети).

І хоча бібліотечна мережа України підпорядкована Міністерству культури України — вона не отримувала (за винятком обласних бібліотек) видань свого ж міністерства! Тобто в районних і міських бібліотеках, не кажучи вже про сільські, українських культурологічних видань читачі не бачили і про їхнє існування часто навіть не знали. Отака діяльність міністерства. І це в той час, коли районні й навіть сільські бібліотеки якимось дивом отримують російськомовні культурологічні видання, зокрема журнал “Загадки історії”! Так, той, що оббривав українських гетьманів П. Сагайдачного, І. Мазепу, славив катів українського народу Сталіна, Леніна, усе російське та радянське й відверто проповідував ідею сепаратизму поліщуків вже у 2017 році! Але і це ще не все.

Ось що писала газета “День” в номері від 28 липня 2015 року: “Отже, виникла дивна ситуація, коли газети та журнали, які за усіх часів розвивалися, мали різні періоди, кращі чи гірші, але виходили, — у “новій” українській державі нікому не потрібні. Мінкульт, схоже, вирішив діяти за принципом: “Я тебе породив, я тебе й вб'ю”! Проте до “народження” він має опосередковану причетність — наприклад, журналові “Музика” — 92 роки, “Театрально-концертному Києву” — 79, “Український театр” засновано 1917 року... Але якщо ситуація не зміниться, піднятися не з колін — із землі — буде складно. Як риторично запитав насамкінець Ігор Гирич, “якщо 40-мільйонна нація не матиме журналу про театр та музику, навіщо тоді існує Міністерство культури?”

Наголошу! Це писала газета “День” 28 липня 2015 року! Але відтоді мало що змінилось у ставленні Міністерства культури України до культурологічних видань, які воно ж і видає. Фінансова підтримка з боку Міністерства ДП “Національне газетно-журнальне видавництво” здійснюється недостатньо, як наслідок — так мізерні заробітні плати постійно затримуються, видаються частинами по 800-1000 гривень на місяць. Я не жартую — саме у таких розмірах отримували зарплату журналісти влітку 2017 року! Міністерство радило їм самим заробляти гроші! Про такий важливий для журналістів чинник, як гонорари, вже всі забули. Невиплата зарплат призводить до втрати кращих фахівців, протестів журналістів, які у березні 2017 року вийшли з плакатами і транспарантами під стіни Кабінету Міністрів України. У якій країні таке можливо, аби журналісти культурологічних газет і журналісти протестували проти дій чиновників Міністерства культури? В Україні — це наша болюча, буденна реальність, якій мусимо завдячувати насамперед Міністерству культури та особисто міністру Є. Нищуку.

Далі буде.

Микола ТИМОШИК,
доктор філологічних наук, про-
фесор, журналіст

Закінчення. Початок у ч. 42 за 2017 р.

6. Шість українських церков в одному місті і п'ять — на його околицях

Ще про одну емоційну домінанту хочеться занотувати до мого вже затовстого американського записничка: сила віри і духу тутешніх українців. У Пармі, що в глибинці штату Огайо, аж шість церков, де мовою богослужб є українська. Вони різних конфесій, але в кожній із них моляться за Україну, за нашу єдність і перемогу в російсько-українській війні.

Матірною для всіх цих церков є найстаріший український храм УГКЦ — Св. Петра і Павла, заснований 1902 року в сусідньому Клівленді. Його громада znana двома фактами. Перший. Вірян церкви наснажив і благословив сам Андрей Шептицький, який спеціально приїздив сюди зі Львова 21 вересня 1910 р. Другий. “Петропавлівці” зібрали й подарували своїм землякам у Пармі 150 тис. дол. для побудови там першого храму — Св. Андрія. Новоутворена парафія швидко зібрала ще 450 тисяч доларів і 1967 р. цей храм освятили.

У дружній й великій кількісно громаді Св. Покрови — також своя гордість. Її заснування пов'язане з десятиріччям повернення з сибірських таборів майбутнього кардинала греко-католиків Йосифа Сліпого. Тут він був двічі: 1973-го, коли освячував наріжний камінь будови, і через три роки, коли здійснював чин патріаршого освячення нового храму.

Найбільша і найвеличнійша церква у Пармі — Св. Йосафата. Будувати її почали ще 1949, а оновлену п'ятикупольну споруду освятили в рік тисячоліття хрещення України — 1988 р. 1983 р., у зв'язку зі збільшенням числа вірних УГКЦ в Америці, Ватикан ухвалив рішення про утворення в цій країні четвертої єпархії. Центром обрали Парму, а кафедральним собором відтоді стала ця церква. Нині тут — резиденція владика Пармського Богдана Данила, а настоятелем собору є отець Богдан Барицький. Поруч із собором — недільна школа українознавства, громадська зала на 1000 осіб, приміщення для гуртків дорослих і дітей.

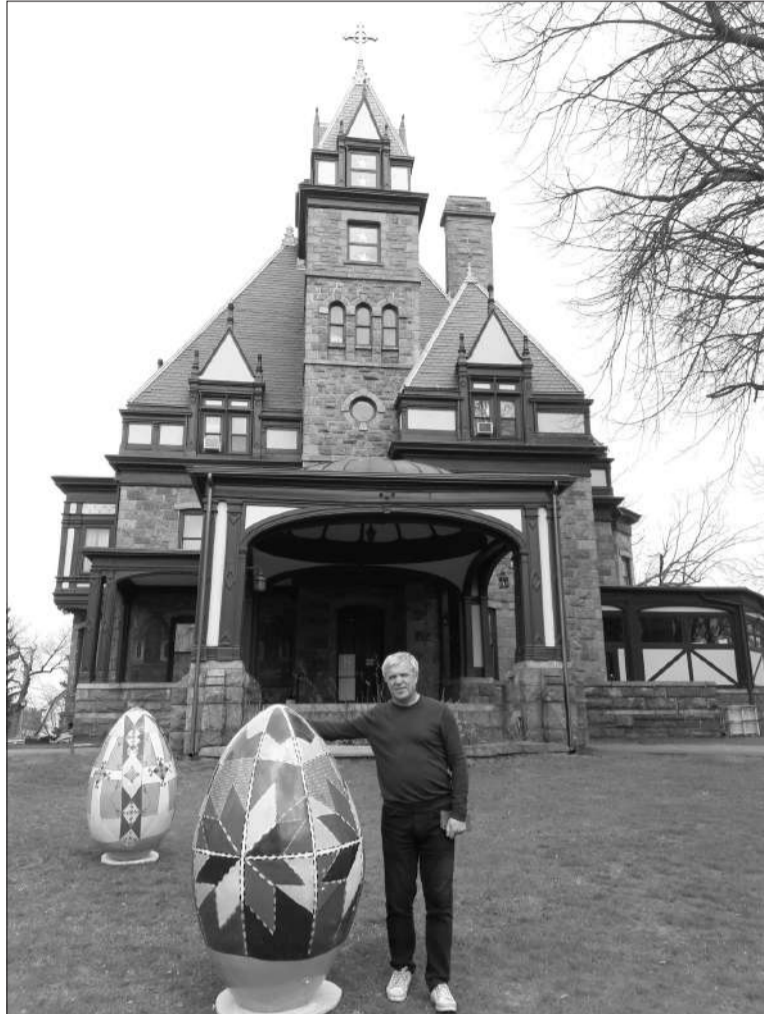
Собор Св. Володимира — православний і з 1996 р. виконує роль катедрального (УПЦ США). Громаду заснували ще 1924 р. емігранти із Західної України. Первинно — в Клівленді, а з 1954 р. перемістилася в Парму. Нова будова — з 1966 р. До 60-річчя голодомору парафіяни храму зібрали кошти і відкрили поруч пам'ятник жертвам цього штучно інспірованого Москвою загальнонаціонального лиха. Довкола собору виріє українське життя: в школі українознавства навчається нині понад 200 дітей; діють гуртки танців, гончарства, бандури та малювання.

На початку 60-х православних побільшало, тому 1963 р. в Українському Селі з'являється ще один храм — Св. Миколи.

Є тут ще євангелістська церква — УЦХВЄ, де українці моляться, звичайно ж, українською.

У час цього своєрідного паломництва українськими церквами одного американського міста,

Українська Америка

Писанка біля Українського Музею-Архіву і бібліотеки у Стемфорді

яке люб'язно запропонував здійснити владика Богдан Данило, з боєм у душі і з докором сумління совісті всім нам, нині сущим в Україні, перед очима невідступно стояла інша картина. Вона — з району української столиці, де мешкаю, — Лук'янівки-Татарки. Довкола невеликого храму Св. Миколи, збудованого на честь річниці чорнобильської трагедії і освяченого предстоятелем УПЦ КП святійшим Філаретом, тисним кільцем — шість церков... Московського патріархату. У них кияни мовою агресора моляться за російського царя-батюшку...

Скільки ж ще молодих життів українських патріотів має забрати ця абсурдна російсько-українська війна, щоб значна кількість ще й досі не прозрілих хохлів-малоросів змогли збагнути абсурдність, неприродність такої картини?

7. Український Університет на землі великого Вашингтона

“Влюблятиму вас упродовж цього семестру у свій предмет”, — так розпочав свою першу в житті лекцію зовсім юний, стрункий і гарний викладач “Літературного редагування” перед нами — другокурсниками Київського журфаку. Було то у вересні 1974 року. І тим викладачем виявився нинішній президент і співзасновник Українського Університету — Ukrainian University у Вашингтоні Володимир Григорович Іваненко.

Ми не бачилися майже чверть століття, відколи мій навчитель справжньої журналістики, а не сухої, нудної, скомпільованої з гібридних текстів і відірваної від реалій життя її суто “комунікаційно-каналізаційної” теорії, переїхав до Америки. Тут йому признався, що моя любов до того предмета втілилася через багато літ практичної журналістики у скромний корпус підручників і

посібників з нашого фаху. І що захоплення журналістикою та відданість її національному стрижневі зазвичай закладають юним “літописцям сучасності” ось такі одержимці-мрійники і справжні професіонали, як він.

Професор Іваненко не лише словна показав несподівано розмаїтій Український Вашингтон, а й відразу залучив до проєктів Університету. З-поміж інших і найперший — формування нового наукового збірника.

Залишається лиш побажати: виходь на тверду й широку дорогу, Український Університете, на землі великого Вашингтона!

8. Як у Вашингтоні вшановували ветеранів

У першій половині травня на найбільш людних місцях центру столиці США (а це знаменитий National Mall) американці віддавали честь ветеранам різних воєн.

Ніколи так близько не бачив. Тому зворушений і водночас опечалений. Із білою задрістю дивився на цих уже поважного віку чоловіків. Усміхнені, відкриті, доброзичливі, забезпечені. Сотні волонтерів супроводжують їх — на візках і пішки (неподалік — колонна спеціальних автобусів). Яюсь так просто, душевно, без нарочитої показовості. На спині майки одного з волонтерів фотографує напис (нижній): “Якщо ти можеш читати це англійською, подякуй ветерану”.

Ні злості, ні ненависті. Ні провокаторів-молдиків, ні проплачених 50-річних “ветеранів” у гімнастерках зі стрічками країни-агресора. Ніхто не обвішує груди й нижче пояса дешевими і не завжди доречними медалями.

Кажу це з іронією і маю право — як син фронтовика, який був призваний в армію 1939 р., а повернувся додому інвалідом першої групи наприкінці 1944-го. Батько не любив тих медалей. Часто повторював, що “командіри наших людей ні за що не читали”. Знав би він, що казав про тих наших чотири рази героєм маршал Жуков. Нехай, мовляв, хохли форсують Дніпро і без гвинтівки; потонуть — менше в Сибір відправляти прийдеться”...

Наскільки в нас усе перевернуто з ніг на голову, як багато чужого й руйнівного чортополоху з-поміж нас. Високооплачувані державники, як показують наші нинішні реалії, і не збираються його нещадно полоти.

9. Зустріч на Бродвеї майже через 40 літ

Петро Кравцов — мій однокурсник і однокласник. Не бачився з ним від 1978 року — коли роз'їхалися з Києва з новенькими дипломами журналістів у різні кінці України: я — на Буковину, Петро — до Криму. А зустрілися щойно... на нью-йоркському Бродвеї. Нас чітко “вчислив” і “звів”... Фейсбук.

Петрик уже американець. Але три любові залишилися при ньому незмінними: Україна, обрана професія і... штанга. А ще він залишився таким же ширим, добрим, усміхненим, відкритим.

На лашкані його піджака відразу помітив наш золотистий тризуб на синьому тлі. В Україні Кравцов був відомим спортивним журналістом і славетним штангістом, автором захопливої книги про цей улюблений ним вид спорту. Саме штанга дала йому друге дихання в Нью-Йорку. Тут він уже означив близько 30 нових своїх рекордів. Тренує на Брукліні групу молодих і обнадійливих штангістів, їздить на національні чемпіонати.

Тепла, задушевна зустріч. З роками такі на вагу золота. Згадали найперше нашу “вредну англічанку” Валентину Альфонсівну, яка діставала мене й Кравцова найбільше за наше примітивне “зекання” і хронічний брак лексичного запасу. Згадали однокурсників, які вже за світами. А таких до 30 назбиралося...

Українська верба на скелястому березі озера Онтаріо як символ непокореності українства

На прощання україно-американець Петро Кравцов передав із Бродвею сердечний привіт усім нашим — з курсу, і тим, хто вчився біля наших років. Бо такі ще тримають форму. І записничок — розгорнутим. Адже, як казав наш покійний декан Дмитро Михайлович Прилюк, записничок у журналіста закривається лише у двох випадках: коли він спить або коли вже помер...

10. Верба як символ непокореності українського духу

Вразила ось ця, вже не одинока, верба на скелястому березі озера Онтаріо, що на пограниччі США і Канади. Чи хтось із тутешніх українців її посадив, чи сама проросла від прибитої до берега зламанної гілочки — хто про це скаже?

Але чомусь подумалося про розвіяних вітрами на всі світи українців. Особливо про тих, хто не здатен був гнутися, принижуватися. Вижили, організувалися, ствердили з-поміж чужинців свої кращі чесноти — побожність, працьовитість, патріотизм, любов до Матері-України. Набирайся сил, українська вербичко, на заході сонця, аби дужою й привітною знову зустріти схід сонця!

11. Український культурний город у Клівленді

Так називають американські українці частину Федерації Парків Культури, що розташована на західному боці бульвару Мартіна-Лютера Кінга в Клівленді.

Ще 1928 року українці мріяли облаштувати затишне місце в національному стилі. Реалізувати ідею вдалося 1940-го. На 2 червня мер Клівленда Г. Буртон призначив урочисте відкриття Українського парку.

За даними тодішньої преси, сюди прибуло з різних кінців Америки понад вісім тисяч українців.

План парку розбитий у вигляді тризуба. Вхідова металева арка увінчувалася державним гербом України періоду УНР, а з двох боків цієї арки відвідувачів вітали бронзові барельєфи двох великих державників — Богдана Хмельницького та Михайла Грушевського. У парку були свої вороги, тому його раз руйнували. Домінантами цього дивовижного зеленого острова на околиці урбанізованого мегаполіса стали три бронзові пам'ятники: Володимирі Великому, Тарасові Шевченку, Іванові Франку (скульптор Олександр Архипенко).

1961 року тут з'явився ще один символ України — бронзовий пам'ятник Лесі Українці, виконаний скульптором світової слави Михайлом Черешньовським. Юна і прекрасна Леся стоїть на повен зріст, у руках тримає квітку ломикамінь. Дуже промовисто. Адже ця квітка символізує долю Поетки. Кошти на пам'ятник (10 тисяч доларів) українці збирали сім літ.

Учасник того дійства О. Гайський пізніше напише в “Календарі Українського Народного Союзу” (випуск за 1961 рік) таку фразу: “Якби Леся Українка була поеткою повнодержавного народу, її чоло вкрив би лавровий вінець світового захоплення,

її титанічний хід по верхів'ях людської думки був би предметом широкого подиву. Куди не сягала її буйна уява! Як історичні нетрі, які далекі світи сходила?”

12. “Гробки” в Даніні і “свячене” в Пармі

По-різному проводять другу неділю після Великодня українці в Україні і діаспорі. Так, у моїй чернігівській Даніні всі йдуть на “гробки”. У кошиках несуть на цвинтар, крім Паски і крашанок, багато гостинців. За довгими лавами поминають родичів.

Тут, в Америці, українські греко-католики віддавна відзначають о цій порі “Свячене”. Мене приємно вразило, як проходить таке дійство в Пармі — в катедральному соборі Св. Йосафата. Зранку — величава служба під проводом Владика Пармського Богдана Данила. А після причастя всі цілими родинами йдуть до актові зали, що зведена поруч із собором.

Обід супроводжують подячні слова Владика, виступи учнів Школи українознавства, вручення писанок активісти громади з рук настоятеля собору Богдана Барицького. Обличчя старого й малого випромінюють усмішки, доброту, щирість і надію. Тут, за тисячі км від рідного дому, на правду почувашся Українцем.

13. Американець із полтавського села Крячківка... кобзарює в Огайо

Таки сенсація: 23-річний мешканець Кароліни з освітою піаніста Юрій змінює батькове прізвище Вегер на материні Фединський (каже, що переважили українські гени) і вирішує поселитися в Україні.

Революцію гідності зі своєю кобзою провів на Майдані, одружується з полтавкою Марією й буде хату в селі Крячківка під Пирятиним. Ще — створює кобзарську школу, організовує фестивалі, ростить із дружиною маленьких сина і трьох доньок.

Чом не сюжет для захопливого фільму?

Та тільки для олігархічних і просійських за духом так званих українських телеканалів, як і для скуплених ними газет, такий наш національний позитив — неформат.

З веселим, розумним, талановитим і патріотичним Юрко зустрівся в Клівленді і був свідком його тріумфу — один із численних своїх американських концертів він дав у переповненій залі тутешнього Українського Музею-архіву. Звучала українська кобза, дунули наші пісні. Bravo, юний маестро!

Схоже, що про цього дивовижного американського українця таки напрошується цікавий нарис. А поки що Юрко люб'язно пристав на пропозицію восени виступити перед моїми студентами в Києві.

14. Ювілей колишнього “каторжника віри” по-американськи

Велелелюдні заходи з нагоди 125-річчя Йосифа Сліпого широко відзначали упродовж 2017 року по всій Америці. Але найбільше до цього готувалися в Стемфорді. Чому?

Одну з перших заокеанських візитацій кардинал Йосиф Сліпий розпочинав саме з цього, стемфордського, осередку “науки, віри і світла”. Тут добре пам'ятають

його полум'яні промови, які відразу заповнили серця слухачів, вселяли віру, спонукали до дії.

Отож Міжнародну наукову конференцію з нагоди ювілею легендарного кардинала було вирішено провести на базі Коледжу у Св. Василя. Напередодні тут відбулася серія презентацій знятого в Україні телекомпанією “Живе телебачення” документального фільму молодого режисера Олени Машинської “Справа Рифи” — про сфабриковану КГБ судову розправу Кремля над Йосифом Сліпим. Для цього запросили до Стемфорда знімальну групу. Фільм показували в актовій залі колегії на двох сеансах. Крім того, автори “Справи Рифи” демонстрували цю свою цінну за силою незнаної досі правди ще в кількох населених пунктах штату, де мешкають українці.

Мимоволі напрошується промовисте порівняння. Фільм про хресну дорогу українців-греко-католиків та їхнього харизматичного провідника Йосифа Сліпого о цій порі показали і в Україні. Прохання його творців увелив один із центральних українських каналів, який належить найбагатшому олігарху Коломойському. Але... Для показу вибрали, ніби в насмішку, “дуже праймовий” час — о 2.25 ночі з 9 на 10 квітня, коли свідомі й ще не свідомі українці вже спали. Ось такою є інформаційна, далеко не проукраїнська, політика так званого українського національного телебачення.

Щодо самої стемфордської конференції, то тональність і глибину проблематики для обговорення тут задали виступи двох доповідачів з України.

Відомий історик, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Сергійчук привіз із собою шойно виданий у Києві, упорядкований ним збірник документів із колишніх радянських спецфондів, присвячений мало відомим сторінкам життя кардинала. Свою доповідь він окреслив так: “Незламність, воля і віра”.

Автор цих рядків представив слухачам мультимедійну розповідь на досі не розроблену дослідниками тему — “Часопис “Вісті з Риму”: доба Йосифа Сліпого”. Рідкісні документи за цією темою добути під час наукового стажування в архівах Риму і Стемфорда. У рамках конференції відбулася також презентація нового дослідження: М. Тимошик. “Українська книга і преса в Італії”. Основа книги — історія видавничої й пресової діяльності Українського католицького університету в Римі, створеного Йосифом Сліпим 1963 року.

Зважаючи на неабияку вагу і значення, інформаційну, виховну і пізнавальну цінність конференції, керівництво Колегії Св. Василя подбало про її відеозапис. Отож і головні доповіді, і вступні учасників зможуть незабаром прослухати й побачити всі очі.

Видається цілком очевидним, що пошанування видатних провідників нації у такий спосіб, як це зробили у Стемфорді, заслуговує поширення в інших осередках організованого українського життя нашої діаспори.

Київ—Нью-Йорк—Стемфорд—
Вашингтон—Клівленд—Парма—
Бавнд-Брук—Детроїт—Київ

Синдром Аттілі

Вадим ПЕПА,
письменник, м. Київ

Не тось там сумнівної репутації, а визнаний польський історик Мацей (Матвій, коли по-українському) Стрийковський повідав із XVI ст. для майбутніх поколінь, хто то є угри і як вони опинилися в Європі. Уславлений у себе на батьківщині й відомий у світі вчений епохи Відродження надрукував 1582 р. у Кролевіці (Крулевці за польською вимовою — В. П.), яке після захоплення його хрестоносцями стало Кенігсбергом, а тепер — Калінінградом, головну працю свого життя під назвою, коли перекласти буквально, “Хроніка Польська, Жмудська, Литовська і всієї Русі”.

Отже, свідчення від автора про події, які вжахнули й перекроїли Європу: “Року Божого 401 повстав Аттіла, званий Бичем Божим, котрий вийшов від ріки Югри... У той час везли з Британії королівну на ім'я Орсула віддати заміж за сина англійського короля. При цій королівні було 11 тисяч дівчат. Аттіла вбив королівну і всіх тих 11 тисяч дівчат при ній... Потім обійшов Французький та Італійський край і пішов морем до Хорватського краю. Там він вийшов з моря і силою взяв Хорватський край... збудував замок Будзин, і назвався угорським королем... А коли будував Будзин та обводив мур навколо міста, вбив свого третього брата Бледу, а сам королював у всьому Угорському краю та підкорив під свою владу багато держав, загарбавши їх, і як спочатку переслідував християнство, так і осівши в тій державі, в жодній зі справ не змінив свого наміру, а став ще більшим переслідувачем християн...” (Мацей Стрийковський. Літопис Польський, Литовський, Жмудський і всієї Русі. // Львів, 2011. // С. 116-117.)

Перед тим у розділі про походження різних народів таке повідомлення: “...Угри, названі так від ріки Угри, або Югри, що є в Московській державі. І, переправившись через ріку Волгу, вони розгромили готів... Потім... прибули до Панонії (римської провінції — В. П.)... і, вдруге вигнавши готів з Панонії та кілька разів розгромивши дошенту римські й німецькі війська... силою захопили і заселили всю Панонію, яку від своєї батьківщини Югарії, з якої вийшли, або ріки Угри й від свого імені назвали Югарійським й Угорським краєм. І сьогодні москва і русичі звать їх уграми, поляки — венграми, латиняни — гунгарами, а самі себе називають мадярами, а турки ж іменують їх маззерами і т. д.” (Там же. — С. 73).

За дослідженнями сучасних істориків, чисельне об'єднання кочовиків утворилося в II—IV віках у Приураллі з тюркомовних хунну й місцевих угрів і сарматів. Масовий рух цього збору на Захід з 70-х років IV ст. спричинив так зване Велике переселення народів. Не уявити, перед якою страшною загрозою опинялася Європа — бути ввергнутою в безпросвітну дикість і звіряче варварство. Певно, щоб дохідливіше

сказати про жахіття, М. Стрийковський увів у прозовий текст поетичні відображення того, що витворяв Аттіла:

Повернувся до угрів та вбив Буда, свого брата,
Що Сікамбрію посмів власністю назвати.
Будзином її однак досі іменують,
Де, (ох, угри!) ось тепер турки владарюють.
Потім до Італії міць мечів направив,
Стирію, Каринтію, Істрію скривавив,
У Далмації міста розорив, твердині,
Жертв і шкоди не злічить — ні тоді, ні нині.
Як до Аквілеї вже його рушили обози,
Полководець римський перестрів з військом
на дорозі,

Та Аттілова орда смілих постинала.
Тричі й кесаря громив Валентиніана.
Тож венети, рід котрих від троянців, з Трої,
До Адриатичного подалися моря.
Там Венецію на островах славу збудували,
Інші також де могли, там і рятувались.
В Аквілею, щоб узятъ, двинув силу незліченну,
Розорив довкруг, палив волості дошенту.
Довго місто облягав, добував твердиню,
Штурмував, вигадував хитрощі предивні.
Виявивсь міцним горіх, був би відступився,
Аж лелека, як віщун, в небі появився.
Голих діточок своїх він виносив з міста,
Бо ж кінець передчував: що ні питъ, ні їсти.
Вмить Аттіла зміркував, лави підкріпивши
Та круг мурів вогнища з сидел розпаливши,
Безперервно нападав, кидав свіжі сили.
Тридцять тисяч та ще сім, місто взявши, вбили...
Все в Італії здобув завойовник грізний,
Там “O, Dio!” (O, Боже! — В. П.)
лементують слізною...

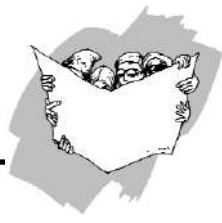
Вже й на Рим був посягнув, та Лев, світлий папа,
Злий той умисел одвів, зупинив той напад.
Хоч Аттіла й завернув, та бивав і нищив,
Все ховалося перед ним, як підходив ближче...
(Там же. — С. 121 — 122).

Українська земля натерпілася і від орд Аттіли в давнину, і від їхніх нащадків за пізніших часів. У березні 1939 р. угорські агресори жорстоко задушили проголошену президентом Августиним Волошиним Карпатську Україну. Нелюди полювали на юнаків і молодших чоловіків, здатних тримати зброю, мордували, позвірячому розправлялися. Шістсот схоплених передали полякам, а ті одразу ж, удосвіта, розстріляли захисників одвічної материзни, оборонців своєї справіку рідної землі.

Знову ж таки в березні, та вже 1943 р., угорські жандарми знищили дошенту Корюківку на Чернігівщині. Стерли з лиця землі союзники Гітлера 1390 будівель. Розстріляли, спалили, знищили понад 7 тисяч місцевих мешканців. Це жахіття увійшло в історію як найбільш масова розправа над мирним населенням під час Другої світової війни. Найбільш масове побоїще й найбільш замовчувана трагедія в новітній історії Європи. Це при тому, що за кількістю жертв Корюківка в 45 разів перевищує білоруську Хатинь, у 41 — чеську Лідіце, у 12 — французький Орадур...

У назві нинішньої угорської столиці Будапешт — спомин про замордованого Аттілою його рідного брата на ім'я Буда. Замордувати та опанувати всю Європу гунам не вдалося. 451 р. об'єднані сили різних європейських народів на Каталаунських полях у Франції дали достойну відсіч загарбникам. Після наглої смерті Аттіли 453 р. великий союз кочових племен розпався. Пришельці з Приуралля, коли вдатися до літописного вислову, “згинули, як обри”. Зачепилися лише там, де нині Угорщина.

І ось у наш час Європа зіткнулася із синдромом Аттіли. Знаходяться ті, що не гребують успадковувати “подвиги” “руйнівника Європи”. Позирають вовком, щоб урвати щось від правічної української землі. Якби Аттілі не було завдано дошкульного удару на Каталаунських полях, то не знати, в якому б чаду задихалися дотепер не тільки Італія, Франція, Хорватія і т. д. Тож так само, як і 451 р., необхідно протистояти посяганням зажерливих диктувати країнам Європейського Союзу, щоб удовольнили забаганки на вигоду загребушого.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Трагедія людства на українській землі

Виставковий проект “Збережена пам’ять”

Пам’ять про відомих і невідомих, оплаканих і неоплаканих жертв Бабиного Яру супроводжує нас завжди. І навіть через сто років ми не тільки не віддалимося від цієї великої трагедії, а ще більше наблизимося до розуміння всеосяжності катастрофи, яка у вересні 1941 року увірвалася не лише в оселі єврейської громади Києва, а й кожної людини, незалежно від національної, політичної, конфесійної, соціальної належності.

За останні роки копійка праця істориків, архівістів, літераторів, музейників і кожного небайдужого дозволила зібрати, узагальнити та критично осмислити факти і свідчення із вбивствами невинних і неймовірними стражданнями тих, хто вижив. І хоча знайдено та досліджено тисячі документів, в яких порушується тема Бабиного Яру, ніхто не може стверджувати, що опублікований останній документ, запис, зображення. Кожне збережене слово має бути прочитане, а кожен образ, побачений сучасником, сприйнятий через власний світогляд і почуття заради усвідомлення, вшанування, запобігання, уникнення повторення трагедії.

“Бабин Яр — трагедія всього людства, але сталася вона на українській землі. І тому українець не має права про неї забувати так само, як і єврей. Бабин Яр — наша спільна трагедія, трагедія насамперед єврейського й українського народів”, — наголосив під час не санкціонованого мітингу в Баби-

ному Яру 29 вересня 1966 року Іван Дзюба.

Виставка знайомить із реліквіями колекції з фондів НМІУ, що сприяють відтворенню початку пекельного нищення людських доль у похмурі для природи і темні для людських душ осінні дні 1941 року. Розділи виставки мають символічні назви “Передчуття”, “День трагедії”, “Пороженча”, “Близькі, рідні, побратими”, “Вічний спогад” тощо.

Окремий розділ експозиції присвячений творчості українського художника-етнографа Юрія Павловича, який близько 50 років присвятив вивченню та фіксуванню за допомогою малюнків різноманітних сюжетів, зокрема краєвидів Києва і киян. І навіть під час гітлерівської окупації 1941—1943 років, незважаючи

на важку хворобу, продовжував малювати, завдяки чому маємо безцінні свідчення тих подій.

Поруч — уривок із роману-документа Анатолія Кузнецова “Бабин Яр”: “Поширювалася чутка, що десь тут пройшли караїми (я перший раз чув це слово, це така маленька семітська народність). Старці йшли у хламидах до н’ят. Вони всю ніч сиділи у своїй караїмській синагозі, вийшли та проповідували: “Діти, ми йдемо на смерть, готуйтеся. Приймете її мужньо, як прийняв Христос...” Циган (ромів) везли у Бабин Яр цілими таборами, при цьому вони, здається, до останньої хвилини не розуміли, що з ними відбувається”.

Під час окупації Київ, як і інші міста та містечка, був сповнений страху, відчаю. Життя кожного висіло на волосині. Ось як ці

події описані у вже згаданому романі Анатолія Кузнецова “Бабин Яр”: “У лікарні перебували не лише душевнохворі, але й велика кількість людей, які лікувалися від нервових розладів, усіх їх зарили в ямах Бабиного Яру... На циган (ромів) німці полювали як на дичину. Вони теж підлягали негайному винищенню, як і євреї. Паспорт мав вирішальне значення. У радянському паспорті як те, що саме собою було зрозумілим, є графа “національність”, т. зв. “5-й пункт”. Ніхто і не думає, що для багатьох людей він стане роковим... Німці перевіряли паспорти, прочісували будинки, влаштовували облави, зупиняли на вулиці будь-яку людину, чия зовнішність їх насторожувала...”

Наступний стенд розповідає про українську поетесу Олену Телігу, яка 1922 року разом із родиною залишила Радянську Україну. Мешкала у Польщі, Чехосло-

вачині. Одружилася з Михайлом Телігою. Вступила до ОУН. Тяжіння до міста юності — Києва — завжди жило в її душі. 1941 року в цьому місті вона організує Спільку українських письменників. Співпрацює зі щоденною газетою “Українське слово”, що виходила за редакцією Івана Рогача. Видає тижневик літератури і мистецтва “Литаври” (додаток до “Українського слова”). Після арешту редакції не захотіла тікати з міста. 9 лютого 1942 року її заарештували, а 22 лютого розстріляли в Бабиному Яру разом із чоловіком та соратниками.

Далі — історія Якова Гальперіна, який народився у квітні 1921 року в Києві. 1939 року переміг у конкурсі до 125-річчя від дня народження Т. Шевченка. Перша відома прозова публікація під псевдонімом Микола Первач, датується 20.06.1941 року в “Літературній газеті”. У газеті “Литаври”

Марія МЕЛЬНИК,
член НСЖУ,
снт Муровані Курилівці

Дорогою до храму

Живемо у дуже складний час: кожен день нестерпно скорботні повідомлення про смерть і поранення наших кращих синів. У цих випробуваннях наша новостворена церква св. Миколая Чудотворця Київського Патріархату не стоїть осторонь. Її настоятель, благочинний району отець Сергій Орловський із високою гідністю та відповідальністю служить Богу і людям, уболіває за долю Батьківщини. У своїх проповідях підкреслює: сьогодні мало вірити і молитися. Не забуваймо й слів Якова: “Яка користь, брати мої, як хто говорить, що має віру, а діл не має? Чи може спасти його віра? ...Але ж як тіло без душі мертво, так і віра без діл мертва (Якова 2:26). І закликає нас до добрих справ: горе і радощі ділити з нашою державою — не цуратись круговерті життя. Тож запропонував освятити кринички нашого селища. Парафіяни сприйняли його загод без особливого захвату. Та пішли роздивитись, де ті кринички: майже в центрі Мурованих Куриловець у широкому байраці (який називають просто Яром) зі стрімкими урвищами, крутими стежками та струмком на дні — зелен-рай, буяння дерев та кущів, цвітіння всякого цілощого, гоїного зела. А з-під піщаних скель дзюркотять джерельця чистої, як сльоза, холодної води. З першого погляду ця місцина — наче прегарний куточок Швейцарії. А коло придивились уважніше, — то вжахнулись: між ушами і квітучою красою — гидкий непотріб, сміття. Це люди без честі й совісті скидають у Яр пакети і мішки з усяким відходами, перетворивши місцину на стихійне зва-

лище. Нашому обуренню не було меж, бо хто ж хоче братися за пребрідку, огидну роботу: прибирати за кимось? Але ж і відмовлятися, зрідкати обсяжного як? Тому набралися духу та терпіння, з молитвою взялися вичищати Яр. По-хазайськи, як на своєму обійсті, працювали Василь Луцак, Олена Глушак. Інші парафіяни прийшли очепурити наш гай-яругу всією родиною: це сім’ї Бещенків, Шумилів, Вудвудів, Орловських. Хоч роботи в нашому Яру залишилось непогачий край, але й втішатись є чим. А коли освятити криничку, мешканці найближчої вулиці прийшли по цілющу воду, дякували. Сусідка Зіна Петрівна Кочержук з доньками Олею і Галею пригостили нас солодошами. Їх радість — нам утіха.

Сьогодні наші парафіяни окрилені мрією збудувати церкву і не тільки рукотворно: маємо надію укріплювати християнські цінності, йти дорогою до храму. На перехресті Куриловець, на освяченому майданчику закладено підвалини для Божого дому, вже окреслюються уявні стіни, а над ними височить чудовий купол: вдень блакитний з білими хмарами, а вночі з саявом зірок. Це храм під відкритим небом. Звідси у нічній тиші линуть тривожні звуки. То пролита кров синів України стучає в наші серця. Патріоти першими відгукнулись на заклик — і стали на оборону батьківщини; мають за честь причаститись до воздвиження святині своїми жертвами. У цьому бачимо їхні потаємні надії: хоч би один мій камінь у фундамент храму, хоч би кілька моїх цеглин у стіни; хоч би тисячу гривень на

освячений дзвін. То вічна людська жадоба: довше жити хоч у спогадах, мати хоч часточку безсмертя в молитвах, у пам’яті нащадків. Сьогодні добровільний дар на спорудження православного храму Київського Патріархату — то лицарський, шляхетний вчинок. У ньому вірна, незрадлива любов до Христової церкви і України. І, слава Богу, є у Мурованих Курилівцях люди, як самовіддані козаки-запорожці, що на будівництво храмів не жаліли грошей.

Під час богослужіння церковні півчі з подякою на устах вицезгаданим благодійникам заспівали “Многая літа”. Імена залишаються в церковних документах: колись онуки і правнуки прочитають про благородний внесок їхніх дідухів і бабусь у будівництво храму і порадіють з їхньої шляхетності. І хоч як би стопудово, каторжно важко нам було у цій святій справі (не сходяться кінці, нестача будматеріалів, транспорту, майстрів, брак грошей. Ще й додається прикрість, що наші брати-українці з полудною на очах косо дивляться на нас, називають розкольникими, — ми шасливі, що вносимо свою лепту розширення УПЦ Київського Патріархату хай хоч на одну парафію — нашу. Вона ж народилася під дзвоном Майдану, коли квіт України став на захист найбільш цінності всіх часів і народів — людського в людині. Тоді пролилась священна кров Небесної Сотні. Хіба можна забути? Кинути в непам’ять — непростий гріх, неспокутувана провина! Як з нею жити?! Як лишитись людиною? Що скажуть про нас нащадки?

Тож тільки й думали, як увіковічити пам’ять Героїв Майдану.

Навколо підвалин майбутнього храму — здвиг людей в осіяній вишиванок, віночків, рушників. Мітинг-реквієм відкриває Євдокія Бричанська. Надає слово благочинному настоятелю церкви св. Миколая Чудотворця Київського Патріархату о. Сергію Орловському:

— Дорогі брати і сестри! Минуть роки, десятиліття, століття, — а пам’ять про Героїв Майдану, про Небесну Сотню не згасне вовік.

У листопаді 2013 року наша молодь у серці своєї столиці виступила з вимогою до влади: приєднати нашу державу до Європейського Союзу. Щоб основою державного життя стали справедливість, честь, рівність усіх громадян перед законом. Вони повстали проти брехні, корупції, наруги над волею людей... На пекучім морозі, під водометами, під кулями беркутівців мітингувальники стікали кров’ю. Хто їх тоді рятував? Дзвони Михайлівського Златоверхого монастиря били на сполох. Це був заклик рятувати учасників акції протесту — і священники, монахи дали прихисток героям Майдану, організували медичну допомогу. І сьогодні УПЦ Київського Патріархату солідарна з народом України, з його боротьбою за цілісність і незалежність нашої держави. Пам’ять про учасників Революції Гідності нам дуже дорога...

Настає очікувана мить: зі статуї спадає полотнище — на могилі у непом’янутий скорботі янголоохоронець навіки замовк; не вберіг, не випльнував, не врятував свого підопічного. Каміні волають смутком-тугою, німим криком відчаю. А пісня “Плине кача по Тисині” заплакала, заквилила, захлинулася сльозами, печаллю

надривала серця. Син розстається з білим світом — у матері просить пробачення, що залишає її горе, як море, яке не перепливити, не випити. Скаржиться їй: “Загигну я в чужім краю, хто ми буде брати яму? Виберут ми чужі люде...” У душевній натузі — глибинний предківський код: відданість Україні, щоб і його могила була поруч з батьковою і дідовою.

Співаки з Божою іскрою Світлана Орловська, Віталій Шумило, Тетяна Шевчук, Марія Рябова з учнями недільної школи Святомиколаївської церкви цей гімн-реквієм пропустили через своє серце. Пісня “Подай руку Україні” на слова поляка Кароля Куса прозвучала палкою відозвою до європейців... і до українців з нечистою совістю.

Волонтер, учасник АТО, активіст Олександр Мельник сказав:

— Проти бандитського режиму виступили чесні, сміливі й сильні духом, а мишачі душі задрять їм і, щоб виправдати свою байдужість, обмовляють, зводять наклеп на патріотів: нібито вони стояли на Майдані за гроші. Отакої! Самовідданих борців міряють своїм ліктем! Ясна річ: про інших думають, як про себе. Самі — корисливі і слабодухі — продаються і купуються, то й учасників Революції Гідності вважають підкупленими. Хіба наші земляки Роман Коваль пішов на східну війну за якусь мзду, за хабаря? Він пішов за покликом серця.

Про цього учасника АТО не можна промовчати. Тож послухаймо Квятковську Тетяну, голову сільської ради:

— Нема у Вищеольчедаєві людини, серце якої не було би вражене болем за односельцем Романом Ковалем. До нього — працелюбного, майстровитого — зверталися люди щось поремонтувати, справити, впорядкувати в

Олена Теліга розмістила його поетичні твори під цим же псевдонімом. Яків був заарештований гестапо у квітні 1943 року за доносом агентів НКВС і вбитий.

Також виставка розповідає, що у роки Другої світової війни загинуло багато радянських військовополонених. Це солдати й офіцери Червоної армії, військовослужбовці НКВС, залізничники, бійці народного ополчення, цивільні, які працювали на фортифікаційних спорудах, тощо. У більшості випадків євреїв, виявлених серед ув'язнених, негайно розстрілювали. Військовополонених, яких залишили серед живих, використовували на примусових роботах.

Свою смерть у Бабиному Яру знайшли і моряки Дніпровської флотилії, і численні ув'язнені сирецького концтабору. Табір мистився в історичній частині Києва — на Сирці. У вересні 1943 року “Зондеркоманда 1005” примушувала бригади, в яких були полонені табору, переважно євреї, ексгумувати трупи в Бабиному Яру і знищувати докази звірств.

На тлі виставки представили нову освітню ідею НМІУ “Відкриті бібліотеки: Бабин Яр”, що пропонує знайомство з численною науковою, науково-популярною та художньою літературою, яка в багатьох аспектах розповідає про трагедію Бабиного Яру, культуру пам'яті про Голокост в Україні, розстріли українських націоналістів, геноцид ромів, винуватців злочинів проти людяності, рятівників і врятованих.

господарстві і все він робив добросовісно. Зайнятий, втомлений, він не відмовляв нікому — так і називали його — безвідмовний. Стареньким удовам не цурався і дров нарубати. На проводах всі плакали за ним, як за рідним. З дитинства доля не була до нього щедрою. Батько помер від онкохвороби, коли Роману не було і десяти років. Як йому не вистачало татового захисту, напутнього чоловічого слова! Що б він віддав, аби тільки було кому сказати “Тату”, і почути відповідь “Що, синку?”. Тому Роман тривожився, потерпав за своїх дітей, щоб на них не повторився його талан. Коли отримав повідомлення йти на військову службу, родичі, друзі радили відмовитись від мобілізації. А Роман образився: “За кого мене вважаєте? Ворог топчеться по нашій землі — то хто має її захищати? Вона що — сирота?”... Як між двох вогнів, розвався між дітьми і Україною, мучився вибором. З лицарською гідністю віддав перевагу Батьківщині...

30 червня 2016 року, виконавши бойове завдання, Роман Коваль з побратимами повертались у частину. Помітив підозрілу ознаку. І маючи звичку небезпеці дивитись у вічі, випередив побратима, заступив його. Затаєна розтажка чатувала на його дотик — і вибухнула: смертельно поранила Романа і покалічила побратима.

Яким вибухом для дружини і синів Романа Ковалья прогрімало повідомлення про його загибель!

Усе вищесказане — неперепутний біль і гіркота вірян нашої парафії. Та є і вірада: мрія про перемогу України над російськими загарбниками, про Українську Православну Помісну Церкву, про спорудження храму св. Миколая Чудотворця.

Це інтерв'ю із 97-річною зв'язковою Головного Командира УПА Романа Шухевича (Тараса Чупринки) Ольгою Ільків. У вступі до книжки Ольги Ільків “У тенетах двох “закриток” Юрій Шухевич констатує: “Хотілося б, щоб сучасний читач не тільки уважно прочитав цю збірку, але міг хоч частково відчутти те, що відчувала, чим жила, про що мріяла і в що вірила авторка цього видання. Бо перед тобою, читачу, стоїть тендітна старша жінка і своїм ще молодим, дзвінким, енергійним голосом звітує від свого імені і від імені тих незламних, які дійшли і які не дійшли, не дописали, не доспівали своєї пісні. Звітує Оля Ільків — О. Звіробій”.

А перед тим, як читати книжку Ольги Ільків “У тенетах двох “закриток”, що побачила світ у видавництві “Камінь” 2011 року, прочитайте інтерв'ю з дивовижною людиною, яка і нині, у свої 97, переживає за те, що діється в Україні й довкола неї.

“Я володію сама собою дуже сильно...”

— Пані Ольго! Що для Вас значить термін життя? Це довга дорога, вузька стежина чи, може, боротьба?

— Боротьба. Я маю філософський підхід до життя. Хоча життя не дало мені, можливо, нічого доброго закінчити. Я була завжди злібна змалечку. Вийшла заміж за повстанця, була нареченою хлопця з гетьманської партії.

— У “Історії написання моїх пісень” Ви стверджуєте: “Сьогодні ж боротьба за Україну розгортається на інформаційному полі. Тепер наша зброя — Слово”. Як нині ця зброя діє на інформаційному полі?

— Не завжди, але трохи діє. Я — творча людина, не можу спокійно жити без творчості. Першу книгу видала. Орест Цимбала (ініціатор видання тюремних віршів та пісень, автор мистецького проекту “Повстанське танго”. — Б. З.) мене врятував від невідомості. Це з його ініціативи побачила світ моя книжка “У тенетах двох “закриток”.

— Уявіть собі, що Ви — Президент України. Що потрібно було б зробити, аби Україна таки була економічно розвинутою, а суспільство більш україноцентричним?

— Я над тим не застоновлялася. Я вроджена дипломатка, отже, прихильник сильної влади.

— Як Ви вчилися в Перемишльській гімназії 1937—1938 роках? Польські колеги поважали українців?

— Тут навіть не йдеться про поляків. То був чудо-інститут для дівчат, який мав свою гімназію. Ми підлягали строгому режимові. Навіть при переході вулиці.

— Що для Вас ближче — поезія чи музика?

Ольга ІЛЬКІВ: «Я вважаю, що ми — незвичайний народ»

— Сполука цих двох першнів — найвище земне осягнення... Але в мене неспокійний характер.

— Відомо, що українці більше думають серцем, ніж розумом. Може, це нам шкодить? Може, через це ми так важко і пізнаємо спромозглися на незалежну Україну?

— Вважаю, що ми маємо всі розумові дані, а серця наші — чуйні. Але вороги намагаються прищепити нам відчуття меншості, а воно діє на нас. Українці — народ незвичайний. Ми — і скіфи, і сармати, і арії, як пише Канигін. І ми з сином про це читаємо.

— Глобалізація — це плюс чи мінус для України?

— Якби ми мали справжню Українську Державу, то це — плюс. Але ми не маємо її, справжньої.

— У вірші “Провідник Роман Шухевич — геній української нації” читаємо: “Творив нову епоху через безвихідь, Через гідь, наперекір загладі”. Як йому це вдавалося?

— Був сильний. Ніколи не підвищував голосу. Більше використовував іронію.

— Що Ви б запропонували владі чинити, аби зберегти українське село, яке ледь виживає?

— Підтримувати старі традиції, бо політика, уряд роблять нас безбатченками.

— Що спонукало Вас вступити в ОУН(б) 1941 року?

— Я ще в Стрию про це не думала. А в Перемишлі мене знервували дівчатка своїми шматами. Я питала в дівчат: чи ми українці? Чи нас має цікавити політична ситуація, чи шмати? Донька генерала Змієнка якось підступила — Галина. І взяла потім мене під свою опіку. Там вся гімназія жила пластуном. І ми зустрічалися з хлопцями-націоналістами. У Кракові, ще 1940 року я побачила, як поводитися хлопці, мабуть, з Гуцульщини. Вони йшли й співали героїчних пісень. І я підійшла до Галі Змієнко: “Галю, ну що, бачиш, що наші хлопці роблять? Давайте вирішувати — до бандерівців чи до мельниківців?”

“Якби не мала свого сина, мене би не було на землі”

— У Вашій книзі міститься “Перше фото дітей, отримане в тюрмі”. Це було 1954 року. До того Ви своїх дітей взагалі не бачили. Яке відчуття Вас охопило тоді, при появі цього фото?

— Не можу вам навіть сказати. Був страх, що я їх ніколи не побачу.

— Про що мріяли в молодості і про що мрієте тепер?

— Я дуже хотіла писати, бути журналісткою. Не знала, чи проб'юся. Розуміла, що треба ма-

ти освіту. Але ніколи не заспокоювалася. Я — людина творча.

— Що Ви відчували, коли 2008 року Президент Віктор Ющенко нагородив Вас орденом княгині Ольги III ступеня?

— Я просила, щоб мені дали виступити. А Петро Олійник запитав: “Нащо?” А я кажу: “Хочу подякувати. Бо нас є 4 зв'язкових”. Як я зачала говорити, мені люди кричали “браво”.

— Коли Ви в березні 1950-го потрапили в руки КГБ — що думали?

— Я хотіла отруїтися, але не вийшло. Правди всієї генералу КГБ не сказала. Мовчала. І то для мене був вихід із ситуації.

— Котрий централ був для Вас гіркішим — Александровській чи Владимирській?

— Александровській. Звідти би я не вийшла. Але Бог мене врятував.

— Що вагоміше для людини, яка бореться за Україну (і тоді, і нині) — братство по духу чи братство по крові?

— По духу.

— Як би Ви охарактеризували політику країн Заходу щодо України? Чи керівники (і не тільки) цих країн розуміють, що Україна бореться за себе, а за загальнолюдські цінності?

— Вони розуміють, але підло чинять. Тільки Україна може врятувати світ — як думатиму, доки житиму.

— Вірш “Пресвята тайна Євхаристії”, присвячений 50-річчю УПА, Ви написали 23 листопада 1989 року. Ви тоді вірили, що Україна буде незалежною?

— Завжди вірила. Я маю якусь дивну віру.

— Кого з сучасних українських поетів вважаєте найталановитішим, найбільш україноцентричним?

— Ліну Костенко.

— Чи маєте лад у душі?

— У мене в душі порядок. Коли чую, що диявол гониться, кажу: “Геть від мене, я — Божа!” Бог для мене — це любов і добро, краса і творчість. Бог створив світ. Бог благословив тих, хто творить. І Бог — це велике милосердя. Тепер мені не страшно вмирати. Моя книжка друкується і буде за мене говорити.

Спількувався Богдан ЗАЛІЗНЯК, керівник прес-центру науково-журналістики Західного науково-го центру НАНУ і МОНУ, член НСПУ і НСЖУ, м. Львів

На порозі світу Параски Плитки-Горицвіт

Оксана ЯСІНСЬКА, завідувач Музею писанкового розпису

На виставці представлено величезну частину творчого доробку цієї неординарної жінки: образи, малюнки, портрети, авторські книжки, а також світліни (карпатські краєвиди, гуцульський побут, традиції, портрети місцевих мешканців і гостей Криворівні). Загалом експонується понад сто творів.

Виставку присвячено 90-літньому ювілею народної мисткині та 75-річчю створення УПА, до національно-визвольного руху якої Параска Плитка долучилася ще 17-річною як зв'язкова. Відбула 10 років сибірських таборів, п'ять із яких пересувалася на млинях. Ще в заслання Параска дала собі обітницю прославляти світ Божий у подяку Господові й добрим людям за те, що вижила.

У Музеї писанкового розпису проходить виставка творів самобутньої гуцульської письменниці, філософа й художниці Параски Плитки-Горицвіт (1927—1998) із Криворівні, що на Верховинщині.

Повернувшись на волю, Параска зазнала багатьох випробувань долі, але від обіжянки не відступила. Усамітнівшись, писала, переплітала авторські книжки, малювала, створювала витинанки. Її захоплення не завжди знаходило пошанування й розуміння односельців, вагомою причиною якого було табірне минуле.

Відновити повагу вдалося завдяки фотографіям, які дарувала. Ще в 70-х роках минулого століття Параска Плитка першою в Криворівні придбала фотоапарат. Упродовж тридцяти років фіксувала історію села: різні події, свята, навколишні краєвиди, портрети мешканців. Велика частина цих кадрів донедавна зберігалася лише на плівках (загалом

близько 4000 знімків). Два роки тому ці плівки відреставрували й відсканували киявські митці Інга Леві, Максим Руденко й Катерина Бучацька. Кілька десятків світлин із фотоархіву експонуються тепер і на виставці в нашому музеї.

Майже 20 років, як немає вже цієї геніальної гуцулки, але її творчість і далі дивує, бенегежить кожного, хто торкається її творчого спадку. Ми тільки на порозі світу, в якому жила й творила Параска Плитка-Горицвіт і маємо велику відповідальність зберегти не тільки твори, а й будинок народної мисткині, про що наголошували у своїх виступах генеральний директор Національного му-

зею Ярослава Ткачук, парох села Криворівні о. Іван Рибарук, о. Олег Гришів, завідувач криворівнянського музею Івана Франка Ганна Лушок і доглядач оселі народної мисткині Василя Харук, яка ще й прочитала кілька віршів та проспівала коломийку на слова Параски. Доповнили виступи фрагменти фільму Павла Фаренюка “Світ Параски Плитки-Горицвіт” і музичні твори у виконанні Василя Свищука, Михайла Могильняка та Івана Арсенича.

Нестандартний жанр для нестандартної книжки

— Сергію, за Вашими словами, книжку Вам нав'яли вітри і собака Леоніда Брежнєва. Як це розуміти?

— Буквально. Я стояв на вітряному перехресті й запам'ятовував людей, яких туди приносило. Або сам куди виходив — і теж зустрічав. І знову, як і на перехресті: то письменник трапиться, то художник, співак або актор, то хтось із керівників держави. Ви їх у журналах-книжках чи по телевізору бачите, а мені — ось вони. Зрештою, вирішив розповісти про тих, кого нав'яла доля.

— Де ж Ви таке перехрестя надібали, куди вітри таке добірне товариство приносять? Напевне, на Печерських пагорбах столиці?

— Аж ніяк. Я два десятиліття очолював літературно-публіцистичний журнал для підлітків, наклад якого зумів довести до 350 тисяч примірників. Солідна аудиторія, погодьтеся. Тож усі поети, прозаїки були моїми. Вони приходили в редакцію, я до них ходив по нові твори чи погомоніти. Потім придумав і з 1992 року почав видавати журнал "Лель"...

— ...перший український еротичний журнал?

— ...так. Згодом пішов "Лель-реву". Тож наступні десять років ще більш розширили й урізноманітнили коло мого спілкування.

— Можна лише гадати, які персонажі потрапляли в орбіту еротичного журналу... Вони також представлені у Вашій книжці?

— Кому моїх лелівських знайомств присвячено окремий

розділ. Називається "Як голі дівчата розвеселили Леоніда Кравчука, або Непорнографічна порнографія".

— Нашого першого президента? Заінтригували... Брежнєв у Вашій книжці собакою представлений, Леонід Макарович — особисто. З ким із перших осіб держави Вас це зводила доля?

— Володимира Щербицького, так склалося, мені довелося трохи піддурити, а Леонідові Кучмі — брехати просто в очі. Що не завдило Леонідові Даниловичу за кілька років обдарувати мене званням Заслуженого працівника культури.

— А про Ющенка і Януковича у Вас щось є?

— Міг би і про них написати. Обох Вікторів бачив зблизька. Як, приміром, і Юлію Тимошенко та Петра Порошенка. Проте книжка моя лише про тих, кому тиснув руку, з ким розмовляв, пив чарку. "Хто у класики крайній" — своєрідна галерея коротких зустрічей і особистих вражень від знаменитостей. І постають вони не у сьйіві софітів і перемог, як полюбують, а такими, якими зустрілися та запам'яталися конкретній людині за конкретних обставин. Тобто — мені. Часом — не надто вигідно для себе. Або — для мене. Книжка пронизана іронією та самоіронією.

— З вітрами більш-менш зрозуміло. Нав'яло і добряче. Лишилося прояснити роль чотирипалого друга Брежнєва.

— Уточнюю: численні знайомства приносили не лише ки-

ївські перехрестя. Щедими на них були і роки навчання у Літературному інституті в Москві та пізніші редакторські відрядження до білокам'яної, і журналістська робота в обласній молодіжній газеті Луганська, у "Молоді України".

Собаці всесильного лідера колишнього СРСР, зізнаюся, я представлений не був. Зате мав щастя їхати в одному купе з чолов'ягою, котрого пес покусав. Той цим фактом дуже пишався і радо показував сліди зубів на литці. Я подумки потішався над сумнівним щастям охоронця брежнєвської дачі. Та зауваживши щирий інтерес вагонних попутників, зрозумів: людей ніколи не перестануть цікавити дрібниці з приватного життя знаменитостей. І вирішив написати книжку.

— А що це за нечуваний жанр: ESSEликів?

— Нестандартний жанр для нестандартної книжки, який народився у процесі спілкування з видавничим центром "Академія". Це такі собі літературні портретики, списані з конкретних ликів.

— У жанрі есе?

— Саме так. Ви читаєте: есе-лики — і одразу розумієте: вам пропонують невеличкі, мобільні тексти, написані в сучасному ритмі. Трохи іронічні, трохи веселі.

При цьому вони змальовують півстолітню історію країни у персоналіях. Історію, яку раніше ніхто не розказував.

Сергій ЧИРКОВ — людина неординарна. Така й книжка "Хто у класики крайній" виїшла з-під його пера — оригінальною, не схожою на ті, що писалися раніше. Хоч як крути — не лягає у звичний жанр. Словом, без автора не розібратися.

пекторалі, викопаної Борисом Мозолевським 21 червня 1971 року о 14 годині 30 хвилин із кургану Товста Могила.

Зробив би — і вивіз Україною.

Від села — до села, від міста — до міста.

Не минаючи жодного.

По-перше — не вкрадуть.

По-друге — не замацають.

Та й де тепер ті клуби, аби оригінал привозити?

Для голограми ж достатньо майдану.

Або й пустиря, яких скрізь є.

Дістав з передвижки проектири, виставив — і от вам тривимірний Дудар.

Із голосом на всю Євгенову можуть.

Його "Молитву до Батька" мають почути всі.

І скласти перед нею покуту.

А після — можна й книжки роздавати: "Профілактику совісті", "Штани з Гондурасу". Кому що до вподоби.

Колись він писав для мого журналу історії про Васю Костика. З тих пір голова Євгена Михайловича стала відливати блакиттю, а очі — снігом.

В іншому — не змінився.

"Вишиванка" від Івана Низового

Сердитись на Івана було неможливо.

Він також не вмів. Відходив від гніву раніше, ніж завершував вибухову тираду. Світло усміхався і запрошував на вино.

У таких, як Іван Низовий, немає ворогів.

Не повинно бути.

У нього безгрошів'я дивовижним чином поєднувалося зі щедрістю.

Мені він подарував білу з червоним сорочку, тритомник "Хонсю" і любов до японської поезії.

Сорочка, щоправда, була моєю. Він попросив її, коли після київського семінару вирішив повернути на Сумщину. Не мав свіжої.

З ким "вишивав" на Сумщині, невідомо. Та повернувшись до Луганська, замість білої Низовий повернув мені сорочку вишиту.

Помережену червоним вином.

Від комірця — і до ремня.

Іванова винуватість була чарівною...

А унікальний тритомник він віддав за давно позичену десятку.

Я спробував відмовитися, проте Іван наполіг.

— Ти ж знаєш: грошей у мене нема й ніколи не буде.

І полегшено зітхнув.

Віктор Семеняка як літературна пам'ятка

Раніше у Полтаві було чотири літературні пам'ятки: садиби Івана Котляревського, Панаса Мирного, Володимира Короленка і не

прив'язаний меморіальною табличкою до конкретного місця Віктор Семеняка.

До мертвих класиків столичних гостей водили.

До живої знаменитості — самі просилися.

Як просилися колись у Криму до винних погребів.

Проте винні погребі тут ні до чого.

Семеняка, по-перше, непитуший, а по-друге — з чужими неговіркий.

Міг трохи посидіти для годиться. А потім ішов.

Мовляв, побачили — і будьте щасливі.

Як після Леонардової "Мони Лізи".

До речі: полтавчанин усміхається не менш загадково.

Щодо іншого — високий.

Худий — наче місяць не годований вуличний пес.

Був три десятиліття тому.

Нині Віктор Семеняка заматерів.

Але пером не подобришав.

Бо який тоді з нього сатирик? А він — у формі.

Тож у Полтаві нині — як і було.

Чотири літературні пам'ятки.

Василь Старун, рукою якого водить Господь

Він може місяць не їсти.

Може тиждень не підходити до відра з водою.

Без складання віршів Василь здатен протриматися не довше двох годин і вісімнадцяти хвилин.

Хоч занось до Книги рекордів Гіннеса.

Я був на третьому курсі філологічного факультету, коли Василь вступив на перший. Він вже тоді мав три мішки поезій.

Мішки були з-під сина, яке він вивіз улітку, припасувавши до багажника.

Василь творить завжди.

Коли косить.

Коли роздуває ковальський горн чи і, хекнувши, опускає молот на розпечену підкову.

І перебираючи пророслу картоплю пише, і висаджуючи її.

І лаючись з дружиною.

Навіть коли спить.

Вірші є Василевою сутністю.

Кров'ю, що живить тіло.

Якщо вірші у ньому скінчаться, він помре.

Василь Старун — з обраних.

З тих, рукою яких водить Господь.

Створене ним може подобатися, може — ні. Але воно — справжнє.

Як земля, в яку він щороку висаджує картоплю.

ХТО У КЛАСИКИ КРАЙНІЙ (кілька ESSEликів для знайомства)

Олександр Ільченко і чужа молодиця

"Козацькому роду нема переводу" — книга позачасова.

Створена невідомо ким і невідомо коли.

Про пісні у таких випадках кажуть: слова і музика народні.

Роман про Козака Мамаю та чужу молодицю також зіткано з народних слів і народної музики.

Може, навіть до Різдва Христового.

"Бо ж і наш Бог — не вбог" написано у цій книзі.

Тому я дуже здивувався, що у споконвічного витвору є автор.

І не лише є, а й живий-здоровий.

І до нього можна запросто навідатися.

Просто зараз: сісти на трамвай — і заїхати.

Олександр Єлисейович виявився доволі нічогеньким для своїх літ.

Не пам'ятаю: вісімдесят йому того дня було чи вісімсот.

Чи, може, й усі вісім тисяч років.

Очі з-під кошлатих брів викидали білий вогонь.

"Хоч би не підпалили", — майнула тривожна думка.

Страхи минули, коли господар припав до руки моєї супутниці.

Хвацько, наче Мамаю до чужої молодиці.

І я заспокоївся.

Як я Дмитра Гнатюка на паркан підсаджував

Якось нам випало разом відпочивати.

Час був такий, що й у Криму вина не купиш.

А у Гаспрі так узагалі.

І от одного дня прокоптилося: привезли!

Я — у чергу.

Прилавок у зоні досяжності.

Озирнувся — а у хвості Гнатюк стоїть.

Кличу його:

— Я ж вам займав!

Ніяковіючи, підійшов.

Вино привезли у "мерзавчиках" — 200-грамових пляшечках.

Дмитро Михайлович мав щось схоже на авоську.

А у санаторії — "сухий закон".

Вийшов він з магазину, бідкається:

— Як же через прохідну? Незручно.

Я пообіцяв провести через тилові ворота.

Прийшли — а на них замок.

— Доведеться через паркан.

А у ньому — два метри.

Гнатюк похитав головою.

— Я підсаджу.

— Давайте спочатку ви, а я подивлюся, — відказав співак.

Я пропхнув під парканом вино, переліз.

Гнатюк ще раз примірявся:

— Ні. Я краще на прохідній перебулбаму.

Блимати не довелось.

Авоську я в нього забрав і доправив до корпусу.

Геніальний співак пройшов на територію, наче біла людина.

Йому було 65.

Світовий рекорд Івана Ющука

Ледве почувши, він запротестував:

— Це неможливо!

— Може, просто ніхто не пробував, — спокійно відповів я.

Ідея була красивою і такою ж мірою нахабною.

Не знаю, чи є менш надійне підґрунтя для серйозної справи.

Варто було Іванові Пилиповичу сказати своє "ні" категоричніше, й моя піщана хатка розсіпалась би.

Йшов 1990-й рік.

У країні прокидався інтерес до української мови.

Гості, що потяглися у наші краї, старанно вимовляли українські слова.

Ми вдячно посміхалися, але рідної мови ставало шкода.

От і придумалося видати підручник.

У вигляді вкладки в "Одно-класник".

— На восьми журнальних сторінках? — опирався професор.

Я ж розумів: якщо не зробить Ющук — не зробить ніхто.

"Українська мова для початківців" вийшла у жовтневому випуску.

Майже чотиритисячним накладом.

Найкоротший у світі мовний посібник.

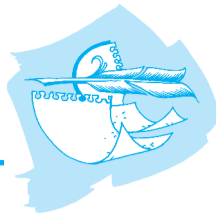
Щоправда, книга Гіннеса рекорд Івана Ющука прогавила.

Проте — це її проблеми.

Голограма з Євгена Дударя

Я б з Дударя зробив голограму.

Таку, як зробили зі Скіфської

Петро Дінець, нині 88-річний волонтер із Дніпра, тричі тікав з дому на фронт...

Найстарший брат юного Петра — військовий льотчик Федір Дінець — воював ще з Фінської. І Петрусь рвався до нього “на підмогу”.

Павло КОЗИНИЙ

Уперше прудкий і метикуватий хлопчина із сільця Цвітки, що в Магдалинському районі, втік на фронт взимку 1943-го, коли радянські війська були майже пробиті до Дніпра. Якраз тоді, у середині лютого, танкова група генерала Попова вела масований наступ у напрямку Запоріжжя.

А на Дніпропетровщині радянські війська дійшли тоді аж до нинішнього селища Слобожанське, великий танковий бій відбувся біля села Спаське.

Відчайдух Петрусь дістався в ті дні аж до Голубівки, знайшов там військову частину і вже домовився з одним старшиною. Збрехав дядькові, що сирота, і той погодився узяти його, як “сина полку”.

Але ситуація на фронті різко змінилася — німці перейшли в несподіваний контрнаступ, розбивши більше півсотні обезкровлених радянських дивізій, ненадовго заволодівши Павлоградом, Лозовою, Харковом...

— Тікай звідси, хлопче! Перебудеш що колотнечу там, звідки прийшов. А ми... Хтозна, чи й виживемо, — сказав старшина новоспеченому “сину полку” й відправив додому.

У вересні того ж 1943 року, коли німці відступали, на Цвітках розігралася жахлива трагедія. Її можна було б назвати “українською Хатинню”. Усіх чоловіків, хто міг би тримати в руках зброю (а на Цвітках переховувалося кілька радянських бійців, що втекли з полону) — літніх і підлітків — карателі й поліцаї вивели за село й розстріляли з кулемета. Поранених і убитих тут-таки вкидали в палаючу скирту соломи. Загалом у тій бійні загинуло близько 40 душ, серед жертв був ще один Петрів, середульший, брат — юний Іван Дінець...

Міг би опинитися разом із ним і Петро. Есесівці підняли його в ту страшну ніч із печі, світили ліхтариком у заспані очі, роздивлялися. Врятувало хлопчину, мабуть, те, що він був невеличкого зросту.

Після цієї трагедії підліток вдруге надумав тікати на війну — мститися за брата. Слушна нагода трапилася влітку 1944-го в Дніпродзержинську, де він із земляками вчився у ФЗО. Якось, проходячи біля залізничного вокзалу, парубки запримітили на одній із колій потяг, що йшов на фронт. Петро разом із друзями за вже випробуваною “схемою” примчався до військових. Мовляв, візьміть із собою, бо ми — сироти. Задум компанії майже вдався, та підвів патологічно чесний Петрів сусід — Іван Гавриш, який сказав офіцерам:

— Не вірте їм — вони не сироти, у них є батьки.

— А, так ви отакі! Ану марш звідси! — розізлилися офіцери.

Була й ще одна спроба юного Петруся дістатися до фронту — коли родина Дінців отримала приголомшливу звістку: 3 березня 1945 року в небі над Кенігсбергом загинув Федір... Та вже не встиг — старші чоловіки завернули хлопчину, мовляв, доки ти “на перекладних” добе-

решся до фронту, війні вже й кінець настане...

Та багато з кого було брати приклад Петрові Дінченку в їхньому роду. За сімейними переказами, практично в кожному поколінні Дінців — ще з видатного прашура, харківського й ізюмського полковника в XVII столітті Григорія Донця-Захаржевського — було повно військовиків. Воював у Першу світову й тато Петра — Семен Дінець, — разом із чотирма своїми рідними братами. Один із тих дядьків Петрових — Омелян Дінець — був командиром легендарних 35-ї й 30-ї батареї у Севастополі. В 42-му Омелян Петрович підірвав себе разом зі складом боєприпасів 30-ки, — аби вони не дісталися німцю. За такі вчинки тоді давали Героя чи ще якісь нагороди, але дядькові — ні. Бо в 37-му Омеляна Петровича за неправдивим доносом репресували, і його ім’я майже звідусіль було викреслене і до війни, і довгенько після неї...

Не стало винятком і покоління синів Петра Дінця. Так, ранньої весни 2014-го, коли добробати ще тільки формувалися, старший син і онук Петра Семеновича вже стояли на блок-постах Дніпропетровщини. Добровільно пішов до військомату проситися “на війну” і молодший син Павло, відслуживши в зоні АТО 9 місяців...

...Коли ж Петро Дінець нарешті дочекався призову до армії, попросив, щоб його направили в льотне училище — вирішив піти стопами Федора. І був одним із кращих курсантів ув Ачинську. Літав на важких бомбардувальниках Ту-4, аж доки не потрапив під хрущовське скорочення армії.

1959 року Петро Семенович вступив до Дніпропетровського держуніверситету. Думав подавати документи на філфак, бо ще змалечку віршував, виступав зі своїми творами на концертах самодіяльності в школі, технікумі, у армії. Були й публікації, і на ці його перші літературні спроби лунали схвальні відгуки. Тож хотілося вдосконалити свою майстерність і далі, але... У приймальній комісії красеня-штурмана переманили на шойно відкритий географічний факультет.

Можливо, до такого несподіваного вибору підштовхнув хлопця і певний “відгомін” війни. Справа у тому, що коли 1943-го у звільнених селах Лівобережжя відновили роботу школи, учень-переросток Дінець навідріз відмовився вчити німецьку (хоча до війни шпихав найкраще у класі!).

— Не буду! Вони брата вбили, хату спалили... — й хлопчина залився сльозами.

І як уже вступив до університету, довелося Петрові опанувати німецьку практично з нуля. Та хіба ж за стислий термін вивчиш її до рівня, потрібного на філфакі...

Однак остаточно своїй мрії “гарцювати на Пегасі” Петро Дінець не зраджував, віршувати продовжував завжди.

А тепер, коли сини і внук глянули у вічі смерті на російсько-українській війні, Петро Дінець пише багато і щиро, від усього серця.

Петро ДІНЕЦЬ,

88 р., волонтер, м. Дніпро

Думи мої

Думи мої, мрії мої,
Спокою не знайте,
На Донеччину до сина
Щодня відлітайте!

Знайдіть його, де б не був він,
Привіт передайте,
Потім, любі, його душу
Й серце звеселяйте.

Підтримуйте його сили
У тяжкі хвилини,
Колискову заспівайте,
Як малій дитині.

Теплом сердець Мами й Батька
В холод зігрівайте,
На поталу лихим людям
Його не давайте.

Хай полону чи поранень
Синоч не зазнає,
Нехай Ангел-охоронець
Всюди зберігає.

Передайте: молять Бога
Його Батько й Мати,
Щоб живим він повертався
До рідної хати!

В день перемоги і скорботи

В цей день не буду я довго лежати,
Хоч, може, три години й не досплю,
Піду в Храм Божий вбитих поминати,
Свічки поставлю й просвірки куплю...

Згадаю наймилішими словами,
Які чудові люди то були,
Яка міцніла дружба поміж нами,
Як весело і радісно жили!

На фронті хлопці чесно воювали —
У Бресті, на Дніпрі, у Сталінграді...
Не гроші в скриньку матері складали —
Листи, медалі й похоронки кляті.

Від Бога люди ці, вони добро творили —
Міста і села в нас красивими були,
Пшениці у степах, жита шуміли,
Сади, як в Божому Раю, цвіли!..

Та знову люті вороги на нас напали,
Як на Майдані в чотирнадцятім гуло:
Небесну Сотню ще не поховали,
Як в Крим “зелених чоловічків” принесло!

Не пощастило з президентом України:
Царьок-тюремщик тільки красти звик,
З Росією пограбував нашу країну
І у Москві десь з переляку зник.

Наступні урядовці першу мить проспали
І вчасну відсіч дати не змогли,
Тож ми біди великої зазнали —
Знов кращих сотні сотень полягли...

Північний ворог Схід наш роздирає,
Четвертий рік уже іде війна...
Та все ж Господь на силу надихає,
Ми переможемо — і гине сатана!
Всім тим, кого згадали ми сьогодні, —
Відчинить Бог ворота в Рай Господній!

Слава ніколи не згине

Підполковнику ЗСУ, “кіборгу № 1”
Андрію ГРЕЧАНОВУ
з Петриківки присвячується

Немитий москаль-людожер скаженів
Під впливом наркоти й горілки,
Коли “кіборг перший” Гречанов повів
У бій козаків з Петриківки!

Одне лиш слівце коротеньке “Рахман”
(На фронті його добре знали!)
На ворога діяло ніби дурман —
Почувши, без бою тікали!

Майор* і в полоні ворожим бував,
Та, Господу слава, звільнився.
Поранений був, а другим помагав,
Страждав, але з ворогом бився!

Хай всюди звучить побажання моє,
Й обходить надалі тебе зла година —
Хай славиться, Рахмане-Кіборгу, ім’я твоє,
І пам’ять про подвиг ніколи не згине!

Чарівна пісня

Раїсі Єгорівні ГОВОРУСІ з Петриківки,
солістці квартету “Сивий шлях”, що співа-
ла й співає ветеранам Другої світової і ни-
нішньої війни на Донбасі, присвячую

Ти співала, і пісня дзвінка
В далечині неозору летіла —
Мов за вітром пушинка легка,
Ніби пташка, розправивши крила!

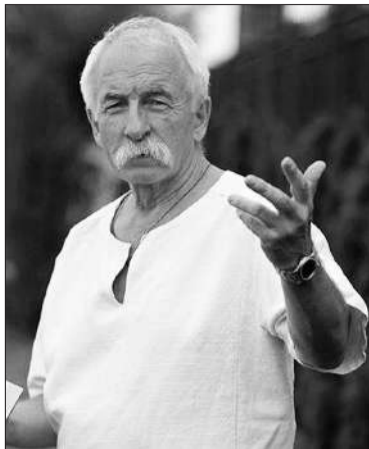
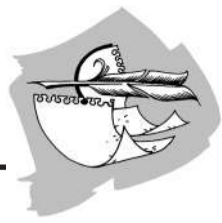
Голос твій розбудив небеса,
Відгукнувся луною за морем,
Слів і музики велич, сердечна краса
Залунали в найдаліших просторах!

Я в захопленні слухав її —
Твою пісню чудесну, веселу.
Разом з нею і думи мої
Полетіли у рідну оселю...

Знаю точно я, що й на війні,
Як в АТО наші ворога били,
Зігрівали “укропів” пісні,
Разом з ними в атаку ходили...

Тож співай, жайворінку, співай —
Кожен скаже спасибі тобі!
Звеселяй нас і дух піднімай —
Там, де пісня, не місце журбі!

* На час бойових дій Андрій Гречанов мав звання майора.

Юрій КОВАЛІВ,
доктор філологічних наук, лауреат
Національної премії ім. Т. Шевченка

Чи може хтось назвати подібний закон в інших країнах? Однак він викликав невдоволення, як свого часу закон Центральної Ради (перед проголошенням IV Універсалу), за яким було забезпечено можливість вільного розвитку національних меншин, визнано чотири державні мови — українську, російську, польську, єврейську. Досвід України тоді ніхто не підтримав. Ні більшовицька Росія, закомплексована на демагогії свободи (в класовому розумінні), ні Польща, яка щойно позбувалася колоніальної залежності, ні Угорщина, ні Румунія навіть не припускали такого гуманістичного вчинку.

Здавалось би, державницьке рішення сучасної України мало б викликати підтримку світової спільноти, адже така практика поширена в багатьох країнах. Однак, хоч як прикро, майже нічого не змінилося. Світ, на жаль, не порозумівся, як і раніше, не годен чути іншого. Тому не став несподіванкою спротив Угорщини, Румунії, Польщі, Російської Федерації, навіть Греції й Болгарії українському закону “Про освіту”, що зумовив навіть, як повідомляє очільник угорського МЗС П. Сійатро, формування угорсько-румунського “єдиного фронту” на захист угорців і румунів в Україні, до речі, забезпечених рідномовними школами, на відміну від українців, які в тих країнах не мають жодної своєї школи, як і в Росії. Дійшло навіть до погроз, коли уряд Угорщини звернувся до Верховного комісара ООН з прав людини розслідувати ситуацію, погрожуючи Україні перекрити шлях в ЄС. У таких діях більше політики, а не мовного інтересу. Українська Всесвітня Координаційна Рада на круглому столі в Будапешті (29 вересня) аргументовано спростувала домагання Угорщини. З Угорщиною все зрозуміло: наступного року мають відбутися вибори, і партія Фідес сподівається на перемогу при залученні до цієї акції двопаспортних угорців (“золотий резерв”) за межами своєї країни. Аналогічна ситуація очікується і в Росії, що покладається на культивовану нею “русскій мір”. Культурно-мовна експансія приховує в собі претензії на українські землі, де компактно проживають угорці, румуни, росіяни та ін., іноді програмує небезпечні конфлікти, класичним прикладом яких може бути англо-бурська війна, або “порятунок” німецькомовних громадян у Судетах чи “русскоязычних” у Криму, на Донбасі й Луганщині. Справа не в мові, а в політичних іграх, в експансіоністських зацікавленнях сусідів, які загрожують цілісності України. Інша річ, якби лінгвістичними справами займалися мовознавці, а не політики, далекі від розуміння мовної специфіки, але нині, як і завжди, ніхто не дотриму-

Дантові кола репресій України міжвоєнного двадцятиліття

Нарешті з’явився Закон України “Про освіту”. Його ухвалила Верховна Рада (2017, 5 вересня), підписав Президент України П. Порошенко. Попри те, що цей Закон, який має ввійти в дію наступного року, не ідеальний, навіть “парадоксальний” (за відсутності графі “національність” у паспортах обстоюється статус нацменшин; не з’ясовано, що таке “корінні народи” в Україні, який статус серед них належить українцям; де поділася титульна нація), він позбавив сенсу антиукраїнський закон Колесніченка-Ківалова, писаний на замовлення Кремля, а головне — відкрив простір для законного функціонування української державної мови, що пережила не одне століття дискримінації і лінгвоциду, для усвідомлення її як “оселі буття” (М. Гайдеггер) нації, як однієї із гарантій національної безпеки, а національним меншинам надано можливість реалізувати свої культурницькі й лінгвістичні потреби “в комунальних закладах освіти”.

ється сквородинського принципу “спорідненої діяльності”. Безпідставні й упереджені претензії сусідніх держав до Закону “Про освіту” України засвідчують втручання у її внутрішні справи, суперечать Рамковій конвенції на захист національних меншин (1955), Гаазьким рекомендаціям щодо їхніх прав на освіту, перешкоджають їх інтеграцію в українське суспільство.

Попри те, що Рада Європи підтримала Закон “Про освіту” України, здається, світова спільнота знову наступає на старі граблі, не взявши повчальних уроків із минулого, коли дехто прагне “реваншу” коштом іншого. Свого часу О. Довженко в кіноповісті “Україна в огні” устами Ернста фон Краузе дивувався відсутності в українців історичної пам’яті (кажуть, що із ЗНО перенесено “Історію України” на вибір — чи так?; це небезпечно), що, вивляється, властиво не тільки їм, коли історію, якою вона була насправді, не хочуть знати, або міфізують її. Тому, аби зрозуміти інсинуації довкола цілком виправданого українського Закону “Про освіту”, варто придивитися до минулих подій, зокрема періоду міжвоєнного 20-ліття, розглянувши їх у комплексі, а не тільки в мовному (освітньому) аспекті. Після Першої світової війни, на відміну від інших слов’янських народів, що виборили власні національні держави, Україна пережила трагічне розщеплення. Ставши здобиччю Польщі, Румунії, Угорщини, червоної Росії, модифікованої в СРСР, вона втратила шанс відбутися повноцінним суб’єктом історичного поступу. Європа, заклопотана своїми проблемами, як завжди, була байдужа до української катастрофи: “Коли Україна в нерівній борбі / Вся сходила кров’ю і слізьми стікала, / І дружний поміч ждала собі, / Європа мовчала” (О. Олесь).

Відродившись незалежною державою, Друга Річ Посполита не відмовилася від намірів знову привласнити Україну, перетворила її на об’єкт власних політично-економічних, культурно-експансіоністських інтересів. С. Черкасенко іронізував, зображаючи, як на тлі кривавого бенкету в Україні “У гарячці / Скаче спритно кризь обруч / Молодий цирковий кінч — / Голий чорт в конфедератці: / На хребті московський туз / Ще не стерся, / Підганя коня француз, / Щоб не вперся, / Де не треба...” (“Весілля. Сні чорного крука”). Поет апелював до трагічних подій, коли після поразки УГА від 80-тисячного польського війська генерала Ю. Галлера (1919), сформованого у Франції зусиллями Антанти для боротьби з більшовизмом, почалася фактична окупація Галичини, Холмщини, Підляшшя, Волині. Це сталося після втручання Паризької мирної конференції в успішну для ЗУНР Вовчухівську операцію. Січовим стрільцям висунули вимогу негайно припинити воєнні дії і встановити демаркаційну лінію між учасниками збройного конфлік-

ту. На той час галичанам вистачило глузду (!) не прислухатися “мудрих” порад, за якими Львів “треба” було здати полякам. Згодом Рада Амбасадорів домоглася свого (13 травня 1919 р.), зламавши волю західних українців, але рішення міжсоюзницької комісії порушили поляки, які фактично за сприяння Антанти “привласнили” Галичину. Чи не нагадують ці події вимогу європейців надати Донбасу “особливого статусу” (реінтеграція), але без відшкодування моральних і фізичних збитків, що завдає Росія Україні? На межі 10—20-х років завдяки старанням європейських дипломатів національно-визвольні змагання завершилися сумнівним Ризьким договором (18 березня 1921 р.) Польщі з червоною Росією (РРФСР) та її сателітом УСРР, що, наслідуючи Андрузьку угоду (1667), розтинав Україну на дві частини. Від березня 1920 р. в офіційному польському діловодстві Західну Україну називали “Малопольська Виходня”, українців — “русинами” (з 1923), дарма що до 1923 р. вона лишалася під протекторатом Ліги Націй. 14 березня Рада Амбасадорів підставі Версальського й Сен-Жерменського договорів затвердила перебування західноукраїнських земель у складі Польщі та надання Галичині широкій автономії. Наступного дня екзильний уряд ЗУНР припинив своє існування, лишивши напризволяще її захисників, які з сумом називали себе, за словами Р. Купчинського, “незваної Республіки лицарством” (“Хто нас бодрить?!”). Друга Річ Посполита від початку свого існування дискримінувала українців, як, наприклад, письменника О. Маковця, ув’язненого в Чортківській тюрмі (лютий 1921 р.) за дотримання українських педагогічних засад у Заліщицькій гімназії. Рішення Ради Амбасадорів позбавило Західну Україну права бути суб’єктом історичної екзистенції, як висловився В. Бобинський, “Прокляті мілорди // і місце прокляте, / Де нам підписали кайдани / І каторгу в Польщі: // знущання і грати”. Польща, нехтуючи документом Ліги Націй, всупереч власній конституції ухвалила асиміляційний “кресовий закон” (31 липня 1924 р.) — Lex Grabski (закон міністра освіти С. Грабського), дискримінаційна мета якого викрита в брошурі “Про нові польські шкільні закони” В. Целевича. На підставі цього “документа” поновлювалася утравістична школа (за двадцять років польського наявності українських шкіл зменшилося з 3 662 до 144). “Двомовність” запроваджувалася лише про людське око, бо переваги надавалися польській мові, так само від лукавого — вибір батьків мови навчання для своїх дітей, зазвичай не на користь української за умов колоніальної політики Другої Речі Посполитої. Жорстока правда польської освіти, спрямованої на винищення української мови як гарантії національного буття, показана на прикладі дискримінації села

Вобні в оповідання “Цілина” Я. Галана — несподіваного, здавалось би, твору для його доробку, адже комуністична ідеологія не визнавала національних ідентичностей. Нещастя вобнян почалися після смерті вчительки Козин, яка виховала світлі душі на національній основі, з появою нового вчителя-українофоба пана Хрусцельського, колишнього офіцера, шовініста і садиста, який тероризував дітей за їхню українське походження і мову, на їхніх очах подер портрет Т. Шевченка, викликав в учнів не лише обурення, а й справедливу помсту.

На споконвік українських землях, маркованих Волинським, Львівським, Станіславівським, Тернопільським воеводствами, масово поселялися осадники, порушуючи демографічну інфраструктуру, зумовлюючи протистояння новоявлених колоністів й українців-автохтонів, закладаючи небезпечні криваві події, що відбулися на Волині під час Другої світової війни, коли українці почали відстоювати своє законне право на рідну землю, силоміць відібрану в них осадниками. О. Бабій, не приховуючи сарказму, назвав таку аморальну практику “поселень” “ідилією”: “В нас за межі бійка, свари, / Колоністів — хмари, хмари... / Що за смуток, що за кари, / Божі кари: / Колоністам гордим, пишним / Наші діти в найми вишлем, / Бо нам тісно, що й не писнем”. Нині поляки висловлюють свої претензії до УПА, яка захищала свій край від різномасних агресорів, бо іншої такої сили в ті часи не було. Їй довелося мати справу і з осадниками та їхніми нащадками. Тобто, Волинський конфлікт запрограмувала сама Польща у 20-ті роки, але нині не має бажання шукати його причини. Є війни, які потребують виправдання, коли доводиться захищати себе, свою родину, свою землю від зовнішніх деструкцій. Типовим прикладом може бути гайдамаччина, яку історики називають “кривавою” (надто в Польщі), посилюючись на факти помсти українців своїм кривдникам-чужинцям. Т. Шевченко завжди був противником перекручення історії, спростовуючи, наприклад, типову для історіографів думку дослідника козаччини А. Скальковського (“Історія нової Сечи, или последнего коша Запорожского”, 1841; “Наезды гайдамаков на Западную Украину. 1733—1768”, 1845): “Гайдамаки — не воины — / Разбойники, вори. / Пятно в нашей истории...”. Поет дає йому гідну відповідь, суголосну реаліям захисників: “Брешеш, людоморе! / За святую волю-правду / Розбойник не стане, / Не розкує закований / У ваші кайдани / Народ темний...”. Т. Шевченко досить точно вказав на завойовника чи колонізатора (“ваші кайдани”). Ідеологі-завойовника, зловживаючи категорією потворного, приписували жорстокість лише повстанцям. Зрозуміло, що у воєнний період порушення етики неминучі. При цьому варто враховувати фізично

й морально неспівмірні дії нападника, який намагається за будь-що привласнити собі навколишній світ, та оборонця, змушеного протистояти агресорові, обстоювати вибір захисника на межі життя і смерті, без чого неможливий вихід у свободу. Захисники мають священне право на рух спротиву (затверджено Гаазькою, від 18 жовтня 1907 р. й Женевською, 1929, конвенціями), який ще називають резистансом. Він може бути збройним і культурницьким. Міркування Т. Шевченка стосуються не лише гайдамаків, а й інших оборонців рідного краю — від запорозьких козаків до Українських січових стрільців (УСС), вояків УПА, в’язнів сумління. Їх варто назвати пасонаріями, тобто людьми, які випробовують свою долю на межі життя і смерті.

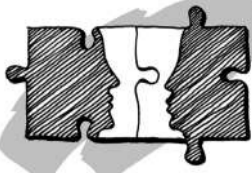
“Новий” соціальний і національний гніт, що переживали українці, зокрема селяни, від польських колоністів і від дискримінаційної політики Другої Речі Посполитої зображено у новелі В. Стефаніка — “Воєнні шкоди”, “Дід Гриць” тощо. Покутські хлібороби розуміли, що вони перетворені владою Ю. Підсудського на об’єкт її ненаситних інтересів, тому чітко формулювали своє ставлення до неї: “Тепер з цев Польщев ніхто не годен вітримати: і маєткове, і доходоє, і ґрунтоє, і від псів, і від гноївки... але де що на світі е!” (“Morituri”). Польські великодержавники, маючи на меті повністю зруйнувати сформовану “Просвітою” й визвольними змаганнями національну свідомість покутян, нищили культурно-освітні установи та школи, викликавши рішучий протест автохтонів на кшталт матері, сина якої заарештували “за газети”: “Ви хочете всі наші діти, що в школах вчуться, зогнути по криміналах, аби потім мужиків запрятати в ярем...” (“Дурні баби”). В. Стефанік відобразив сутнісні тенденції польського режиму, спрямоване на ліквідацію безправних українців на їхній землі: “Поляки не вважають нас за другу сторону політично-національну, вони трактують нас “per non sunt” [лат.: як неіснуючих]. Те, що діється на наших очах тепер, це не є де-націоналізація, ані утиск чужої нації — це є полювання на фізичну загибель нашої нації”. Українські селяни виявляють історично виправданий спротив деструктивним вчинкам Польщі, прокоментований вісімдесятилітнім дідом: “Селяни всіх ненавидять від маленького урядника аж до великого, я такого, що тепер, ніколи не бачив. Йде боротьба безпощадна” (“У нас все свято”). Твори громадянського сумління з’явилися не випадково. Письменник, живучи в Русові, брав активну участь у діяльності “Просвіти”. Дискримінаційна політика Речі Посполитої не змогла знищити високий рівень етноментальної свідомості, що висвітлено в оповіданні “Шкільний плекісцит” О. Гаврилюка, в якому відображено спротив українців тотальній колонізації, супроводжуваній масовим закриттям українських шкіл. Селяни мусили боронитися від шовіністичної влади, репрезентованої жандармом й інспектором. Їм в оповіданні простояла вдова Анна Соснюк:

— Тут нема України, бабо! — вставив сердито поліцай.

Анна повернула до нього широкі здивовані очі.

— Нема?! — сказала здивовано. — А де поділася? Таж доки ми на ній живемо, доти вона буде Україною, хоч би ви не знали що й говорили...

Далі буде.

Операція «Ы» як мовна диверсія

Ольга ПАВЛЕНКО,
с. Бабанка Уманського р-ну
Черкаської обл.

Поки грім не гряне, мужик не перехреститься — це про нас! Та якщо ми не хрестимося, коли вибухають перші арсенали, тільки сподіваємось, що вони “більше не будуть”, то що вже казати про ставлення до мовних диверсій!

Нашу мову нищать. Катастрофічно швидко. Причому саме публічні мовці (!!!) перетворюють на щось генетично модифіковане. Охопити всі випадки — трактату треба. Тож зупинюся лише на вимові, за котрою вмить зрозумієш: розмовляє людина українською чи тільки “по службі” використовує.

Якщо досі ломило зуби від липкого “чюкання” й “щюкання”, то нині ЗМІ взялися мертвою хваткою за голосні звуки і закинули в ефір “операцію Ы”.

Український м’який, милозвучний, середньоязиковий И — візитна картка нашої мови, який ЧУЛИ навіть німецькі фашисти, подекуди саме завдяки йому відпускаючи з полону українців, мовні диверсанти замінили московським. Твердим, напруженим, задньоязиковим. Причому в їхньому виконанні настільки несамовито задньоязиковим, що московити — сховаються.

А якщо врахувати, що дехто (вищий пілотаж!) навчився й інші голосні задньоязичувати: пАрАкЫнути, нАбАзпАка, тЫСЫн (ТееСеН), КЫф, сАло — це про село...

А якщо додати вже згадане солоденьке “чю” і “щю”...

А якщо врахувати, що на п’яти наступає нова калічка: пахато хрошей, херої (від слова... якого?), холос країни, нахальна потреба, султан і не хляне...

У якій ще країні дублерами, акторами, викладачами, вихователями, телеведучими й журналістами стають — недоріки, які, видаючи правильні патріотичні гасла, забувають цвяшки в домовину своєї мови й перетворюють нашу колишню калінову на справжній “собачій язЫк”?.. Який — оце біда! — дедалі частіше копіюють пересічні телеглядачі, надто ж — діти.

Що цікаво: вивчаючи, наприклад, іноземну, Ыкальниці дуже пильно дотримуються правильної артикуляції. Щодо своєї, то “піпл схаває”. Бо ж хаває-таки. Мусить хавати, якщо недорікам дозволено безкарно смітити в ефірі.

Ыкають переважно чарівні панянки (вони люблять себе прикрашати, зокрема й “ексклюзивною” мовою), рідше — чоловіцтво, хоч дехто з них теж бажає бути чарівним. Ыкають ще й деякі політики (яка то мука — слухати Анну Малаяр!). Та навіть школярі й дошкільнята — складається враження, що для інтерв’ю журналісти зумисне вишукують дітей із дефективною вимовою, бо нашоє же виволікають на люди саме фонетичний волапок.

Не чують недолугого звучання? Чи не бажають чути?

То що їм робити в студії?

Утім, це Тіна Канделаки перед тим, як виступати на своєму телебаченні, довго й напо-

легливо шліфувала грузинську. А ми — “дась Біг, колись будем і по-своєму глаголити”... Ось тільки чи будем? Та ні, ми собі “ціну” знаєм і до “тогО” (тепер з екранів дедалі частіше звучать промосковські наголоси) не опустимось!

Бо ми — українці. Типові. Середньостатистичні. З непереборним комплексом меншовартості. Проте радіємо: он аж казахський юнак з “1+1” української мови навчився, значить, ми дуже правильні речі “говоримо” (щоб не мучитись із розмаїттям українських дієслівних наголосів, нинішні журналісти всі їх перенесли на закінчення).

Справді, казах дуже гарно розмовляє українською. Значно краще за деяких українців.

Якби ж не його Ы... Те саме, яким не тільки “1+1” у московський бік шанобливо кланяється.

І якщо наших чоловіків-захисників стріляють та інвалідами роблять московити, мову нашу ламають-калічать на московський зразок саме свої, саме ті, кому вона служить вірою-правдою і дає шматок хліба.

...Хотіла назвати “найЫкальнішу” журналістку, але побоялась недооцінити інших. То краще подякую Аллі Мазур, Лідії Таран. Наталі Мосейчук та ще кільком (маю на увазі лише канал “1+1”, по ньому дивлюсь новини), які в цій “операції Ы” ще тримаються. Хоч одна з них, на жаль, звука Г потихеньку починає цуратись: московити його зреклись, то й ми — “чево ізволіте?”...

Отак-от “ховорЫть Україна” тепер...

Погляд з майбутнього

Виклики прийдешньому, і насамперед гібридні агресії Росії з масовано-витонченим застосуванням ЗМІ вкотре загострюють увагу не лише фахівців, а й широкого загалу до зростання загрози зловмисних зазіхань на засадничі цінності, демократичні основи для цілих народів. Наприклад, американського, коли кібернетичні втручання РФ у громадську свідомість призвели до болісних реакцій електорату. А на черзі-бо ще й вибори в провідних країнах Євросоюзу.

Володимир ТРЕЙТЯК

Зрозумілий тому суспільний інтерес не тільки до найпросунутіших комп’ютерних технологій, а й до тих, хто ними користується в світоглядних протистояннях. Пролунала думка, що йдеться вже навіть не про інформацію в її класичному розумінні, а про деякий зловмисний, інfernальний феномен, котрим її прагнуть підмінити. Втім, це анітрохи не применшує ролі людського чинника, а швидше його вивіщує — оскільки йдеться ще й про моральність таких діянь.

Тим-то зустрічаємо спроби вже й митецького осмислення, ідентифікації причетних до цих вибухово наростаючих процесів. Але якщо з’явилася ціла низка публікацій про хакерів і навіть присвячених їм художніх фільмів (звісно, не українського виробництва), то фігура журналіста на цьому тлі ніби й потьмяніла.

І це при тому, що одвічно спершу було Слово, а лише потім — засоби його поширення.

Відтак викликає природну цікавість поява книги Ростислава Мусієнка “Завихрений час”, над якою автор, член НСЖУ, працював доскіпливо. Досить сказати, що радіофільм “2004”, створений Олександром Бутком за першою частиною цієї пенталогії, прозвучав на всіх каналах НРК України десятиліття тому.

Саме тоді шанувальники красного письменства познайомилися з повнокровним образом журналіста, чи не єдиним в усій художній літературі доби незалежності. А нині можуть перші враження ґрунтовно зміцнити. Багатогранна особистість Миколи Мовляна, здатного до глибоких почуттів і справді чоловічих вчинків і у стосунках з коханою жінкою, і в державній ваги справах, відразу викликає симпатію. Особливо тому, що це не мацо з глянцевого журналу, а жива людина зі своїми ваганнями та засторогами. Але шоразу, потрапляючи в критичну ситуацію, Мовляна робить вибір, котрий зрештою створює його самого — надійного в дружбі, щирого в любові серед усіх небезпек і спокус.

Отут і активується тема справжнього героя, вельми актуальна для вітчизняних літдосліджень. Місцями перевантажених інфантільними, відверто слабенькими творіннями, тиражованими з одних обкладинок в інші. Укрусчліт, словом... Тим часом нації, надто сьогодні, конче потрібні не жертви, а переможці, переконливо втіле-

ні на друкованих сторінках та екранах.

Таким звитяжцем якраз і постає Мовляна у низці карколомних епізодів, які, власне, і складають несучу конструкцію, детективно-пригодницьку канву твору. Операції спецназу, підлаштовані автокатастрофи, стрілянина, сейсмічна (!) атака і навіть диверсія пацюків-мутантів... Коли обмежитися рамками популярного жанру, сповна б вистачило для повноцінного бойовика.

Але ж ні. З’ясовується, що і головний герой, і сама пенталогія означені насамперед багатомірністю. І чи не найважливіша вісь координат “Завихреного часу” — інтелектуальна.

Численні вирішення нестандартних проблем, мозкові штурми, в яких беруть участь Мовляна і його “альтер еґо” Стас, неоднозначний олігарх Лихоправ, генерал Кучинський та інші, на диво, зовсім не гальмують динаміку оповіді. Швидше, надають їй інтриги та глибини. Дійові особи, схоже, стають незалежними від автора і втягують його самого в жорсткі дискусії, — неодмінно, втім, пов’язані з логікою розвитку сюжету і критичні до визначних авторитетів історії, економіки, соціології. Парадоксальні, часом на рівні афоризмів судження та зовсім не силувана ерудиція тих же Мовляна і Стаса могли б деінде сприйматися за перебір. Якби не... повсюдний у таких герцях самотній гумор.

Тут доречно нагадати, що “Завихрений час” представлений як антиутопія. Предметом науково-фантастичного, підкреслює автор, дослідження є найновітніша історія України, точніше, її паралельні версії. Як висловлюється Стас, аналітик — це той, хто робить з очевидних усім фактів нікому не відомі висновки. Деякі з них, виникаючи невимушено між рядків пенталогії, можуть якщо не шокувати, то бентежити. Але в царині фантастики, надто ж соціальної, філософської, трапляється і не таке. Чого варта, наприклад, сцена, коли Мовляна, перебуваючи в стані клінічної смерті, відкриває для себе одну з таємниць Туринської плащаниці...

Але це, зрештою, лише ефектна сходинка на шляху до вирішення надзавдання. Схоже, що і головний герой, і автор “Завихреного часу” прагнуть з’ясувати місце однієї-єдиної людської індивідуальності, її безсмертної душі в тотальній інформаційній війні, що нескінченно точиться на планеті Земля. Адже той, хто володіє інформацією, володіє світом — і його прийдешнім.

Надія ОНИЩЕНКО

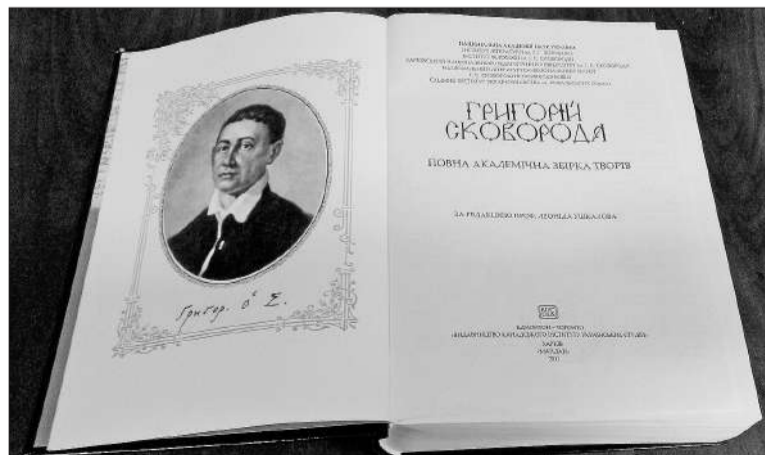
Навчання спрямовуються на забезпечення основних складових національно-патріотичного виховання відповідно до “Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016—2020 роки”.

Серед організаторів і Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя. Разом із бібліотекою імені академіка М. О. Лавровського нашого вишу в читальній залі для наукової роботи ми відкрили виставку “Григорій Сковорода — символ мудрості української”. Її прикрашає повна академічна збірка творів Григорія Сковороди за редакцією Леоніда Ушкалова, видрукувана видавництвом Канадського інституту українознавчих студій в Едмонтоні-Торонто 2011 року. Це подарунок директора видавництва Марка Роберта Стеха, який він зробив під час візиту в Гоголівський виш 2014 року. Книга ілюструє нашу публікацію.

Найдавніший стародрук представлений російськомовним ювілейним виданням 1894 року губернської друкарні Харкова (до 100-річчя від дня смерті Григорія Сковороди) за редакцією професора Багалія. Також рідкісним є москов-

Символ мудрості української

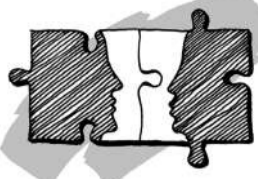
Міністерство освіти й науки України за ініціативою Українського фонду культури заснувало Всеукраїнські Сковородинські навчання “Пізнай себе” для гідного відзначення на всеукраїнському й міжнародному рівнях 2022 року 300-річного ювілею великого українського мислителя-мудреця, педагога, філософа, поета, композитора, музиканта, культурно-освітнього подвижника Григорія Савовича Сковороди (1722—1794) та з метою популяризації його багатогранно-педагогічної спадщини серед освітян, учнівської, студентської молоді й широкого суспільного загалу.

ське видання творів 1912 року, яке вийшло в серії “Русские мыслители”.

Цікаве дослідження зробив сучасний літературознавець Юрій Барабаш у “Вибраних студіях” про Миколу Гоголя, Тараса Шевченка і Григорія Сковороду.

Сподіваємося, що 300-річний ювілей спонукає і ніжинських науковців — студентів і магістрів до пошукової літературознавчої роботи про українського мудреця. З цієї метою і підготувала виставку з фондів бібліотеки завідувачка сектору абонементів Людмила Косовських.

Василь ГОРБАТЮК,
письменник, директор Хмельницького обласного літературного музею

«Пакуль рука пяро тримає...» Білоруській письменниці з Меджибожа — 125 літ

З густих зелених білоруських лісів дивовижною пташкою плине-летить до нас, в Україну, на Поділля, чарівне ім'я Зоськи Верас — з її тривалим, насиченим подіями життям, з її глибоким духовним і душевним світом, з її літературною творчістю. Письменниця, видавець, громадський та культурний діяч, ботанік, мовознавець, людина енциклопедичних знань — такою ввійшла вона в історію братнього народу.

А почався її життєвий шлях на сучасній Хмельниччині, між течіями Південного Бугу й Бужка — у давньому Межибожжі, в містечку Меджибожі: тут народилася 30 вересня 1892 року Людвіка-Софія Сівіцька (таке справжнє ім'я Зоськи Верас). Про цю подію зберігся запис у метричній книзі Меджибізького римо-католицького костелу. Його знайшли працівники Хмельницького обласного літературного музею в Державному архіві Хмельницької області. Наводимо запис мовою оригіналу:

“Тисяча восьмьсот девяносто второго года седьмого Ноября вь Меджибожскомъ Р(имо) К(атолическом) Костеле окрещень младенець [по имени] двухъ именъ Людвика-Софія ксендзомъ Фортунатомъ Пасюкевичемъ администраторомъ тогоже Костела съ совершениемъ всехъ обрядовъ Таинства.

Поручика 48-го пех(отного) Одесскаго полка Антона и Эмили, урожденной Садовской, Сивицкихъ законныхъ супруговъ дочь, родившаяся тридцатого Сентября текущего года вь м. Меджибожь.

Воспріемниками были: Двор(янин) поручикъ Болеславъ Талвинскій съ Двор(яной) Анастазією Садовскою”.

Отож цілком природно, що саме тут, на Поділлі, відбулося відзначення 125-річного ювілею Зоськи Верас. Почалося воно в Хмельницькому обласному літературному музеї. Працівники обласних та міської бібліотек, письменники, студенти гуманітарно-педагогічної академії із захопленням слухали історію життя і творчості, громадської діяльності Зоськи Верас. Особливо ж вражала розповідь гостя ювілейних заходів — Міхаса Скобля, поета, заступника голови Спілки білоруських письменників, дослідника творчої спадщини Зоськи Верас, упорядника й видавця книг її творів, спогадів та листів. Чарували не тільки зміст оповіді, світлин й кадри хроніки з образом письменниці, а й милозвучна й багата білоруська мова з уст гостя.

Ревними прихильниками білоруської мови, природи, звичаїв рідного народу були всі з родини Людвіки Сівіцької. Її батько, Антон Михайлович, офіцер російської армії, називав себе литвином. Народився він 1864 року в Городні (тепер Гродно), що в Білорусі. Закінчив тамтешню гімназію, багато читав, любив поезію. За улюблених авторів мав Адама Міцкевича і Владислава Сірокомлю. Його дід Ігнат Кулаковський був педагогом і дослідником старожитностей, членом Наукового товариства не тільки у Вільні, Варшаві, Петербурзі, а й у Данії. Ще 1834 року в листі на ім'я російського міністра освіти писав про необхідність освіти для білоруського народу “з урахуванням національної самобутності тутешніх людей”.

Дід майбутньої письменниці по материній лінії Людвік Садовський теж турбувався про збереження білоруської мови, добре знав її і послуговувався нею в розмовах із селянами. Він був відомим пасічником і садівником.

Зоська Верас в ролі Ганки у п'єсі “Шляхтич”. 1910 р.

Антон Сівіцький після закінчення Московського юнкерського училища почав службу підпоручником у Меджибожі.

Сюди ж, до містечка з величним замком і прадавньою історією, прибув днями й гість із Білорусі — ступити на стежки, якими ступала юна Людвіка, поглянути на давні мури, які добре знала майбутня поетеса.

У залі державного історико-культурного заповідника “Межибіж”, де колись містились військові казарми і штаби, відбулася зустріч Міхаса Скобля з музейними працівниками, бібліотекарями й учителями місцевої територіальної громади. На подив гостя, тут уже дещо знали про свою нині знамениту в Білорусі землячку, навіть надрукували в науковому збірнику її біографію — до 125-річчя з дня народження.

Щодо юної Людвіки-Софії, то шоліта вона разом матір'ю виїжджала з Меджибожа до її батьків у Сокільський повіт Гродненської губернії. Це й сприяло розвитку в душі дівчинки любові й відданості білоруській землі, білоруському народу — їх вона згодом вважала своїми, рідними.

1904 року Сівіцькі переїхали до Києва, і Людвіка вступила до приватного торгового училища Л. Володкевича. На той час початкову освіту, зокрема й музичну, вона отримала від батьків.

На час навчання Людвіки в училищі припадає її літературний дебют — у рукописному часописі “Підсніжник”.

Після раптової смерті батька 1907 року Людвіка з матір'ю переїхала у родовий маєток Садовських — Вільховники Сокільського повіту. Наступного року вступила до 6 класу приватної жіночої гімназії Катерини Барковської, що розташовувалася у фортеці Стефана Баторія в Городні.

У цей час (1911 рік) під псевдонімом Мірко почала співпрацю з журналом “Наша Ніва” — друкувала в ньому свої “творики” білоруською мовою.

Входила до складу Городненського гуртка білоруської молоді. Він діяв нелегально, спершу під прикриттям ксьондза Францішака Грінкевича, а згодом у великому помешканні, яке наймала мати Людвіки — навмисне для квартирування учнів. Людвіка була бібліотекарем гуртка, грала у виставах. Зокрема в лютому 1910 року гурток ставив на сцені п'єсу “По ревізії” Марка Кропивницького. Грала роль Пантурчихи, а в лютому 1911 року в “Модному шляхтичеві” виступала в образі Ганки. Показ цієї п'єси теж відбувся на квартирі вдови капітана. Значною мірою діяльність гуртка зосереджувалася в їхній тогочасній домівці. Читали лекції, співали хор, ставили вистави, відбувалися заняття з вивчення білоруської мови, проводили вечори. Тут народився й саморобний альманах “Колос білоруської ниви” (1913 рік), роздрукований циклостилем накладом п'ятдесят примірників.

Потроху Людвіка входила в літературне життя. Дописувала до газети “Наша Ніва”, контактувала з віленськими видавництвами, листувалася з білоруськими письменниками Іваном Луцькевичем, Вацлавом Ластовським, А. Власовим.

Після закінчення гімназії (1912) ще рік жила в Городні, підробляла релетиторством, а потому виїхала до Варшави, де навчалася на 10-місячних садівничо-городньо-бджолярських курсах та на вечірніх 6-тижневих військових санітарних курсах (1914 рік).

З початком Першої світової війни повернулася у маєток діда Вільховники, та через воєнні події евакуювалася з матір'ю до Менська. У 1915—1916 роках працювала в Білоруському комітеті допомоги потерпілим від війни, який організував “Білоруську хатку”, де велася й значна культурна робота. Тоді ж познайомилася й заприятелювала з Максимом Богдановичем, який п'ять місяців мешкав у Менську, перебував у товаристві “Білоруської хатки”.

Молода дівчина, попри фізичну ваду (трохи недочувала), цілковито віддавалася справі національного відродження білоруського народу. Працювала в Білоруському національному комітеті, в Центральній раді білоруських організацій, Білоруській соціалістичній громаді. В цих організаціях вона обіймала посаду секретаря, тоб-

то, вела діловодство. Але зовсім не потопаєла в паперових справах — прагнула дій, активної праці. Фактично саме їй довелося очолити процес підготовки першого військового з'їзду білорусів. До речі, Людвіка Сівіцька виявилася й єдиною жінкою серед учасників з'їзду.

Брала участь у Всебілоруському конгресі. Проте коли підходила хвилина проголошення Білоруської Народної Республіки, до зали увірвалися більшовики й заарештували президію, силою зброї розігнали делегатів. Так закінчилася спроба побудови своєї держави. Людвіка Сівіцька змушена була перейти майже на нелегальну діяльність.

Тоді ж уперше підписала свій твір — ліричний образок “Німану”, надрукований у газеті “Вольная Беларусь” 7 липня 1917 року, — під літературним псевдонімом Зоська Верас. Зоська — від свого другого імені Софія, Верас — бо дуже любила цю рослину, та й перед цим якраз їй подарували букет вересу.

Близькі стосунки склалися в Людвіки з революційним діячем і письменником Фабіаном Шантиром. Він мешкав у Бобруйську, але часто навідувався у Менськ. Як і Людвіка, брав участь у роботі гуртка “Білоруська хатка” в 1916—1917 роках, був активним у політичному та громадському житті. Дівчина теж навідувала його в Бобруйську, а особливо ж коли 1918 року його заарештували й кинули до фортечної в'язниці. Згодом у листах і згадках Зоська Верас називала Фабіана Шантира

Зоська Верас. 1978 р.

своїм чоловіком, хоч шлюб вони не змогли взяти. У неї народився син Антон, однак батько його так і не побачив — 1920 року Фабіана Шантира розстріляли більшовики.

На той час, з кінця 1918 року, Людвіка знову мешкала в діловому маєтку Вільховниках — повернулася з Менська. Займалася городництвом, садівництвом, пасікою. Однак відчувала, що без активної громадської, творчої роботи обійтися не може. 1922 року переїхала з матір'ю до Вільна. Склала і видала (1924) “Білорусько-польсько-російсько-латинський ботанічний словник”. Працювала адміністратором редакцій газет Білоруської селянсько-робітничої громади.

Опікувалася білоруськими політичними в'язнями, яких тогочасна польська влада тримала у в'язниці “Лукишки”. Звідти вислали вірші Михайла Машари і за свої кошти видала його першу збірку “Малюнки” (1928). У цей час друкувала й свої твори — у часописах “Шлях молоді”, “Студентська думка”. Причому вона ніколи не переписувала їх, не “шліфувала”. “У мене так як напишеться одразу — добре, а ні — у кошк”. Але ось як зворушливо, ніжно звучить її вірш “Лист” у перекладі автора статті.

*Хотіла до тебе написати
На пелюстці ружі нахучій,
Але пелюстка могла б загинути
В бурі жахкій, гримучій.
Хотіла до тебе написати
На метелик крильці двобіч.
Але ж метелик помирає,
Як насуне-прийде темна ніч.
Хотіла я лист послати
Через ластівку з нашого дому,
Але ж вона могла віддати
Його іншому хтозна-кому.
І так деньочки минають...
Не маю його як послати,
А лист же такий сердечний
Хотілось тобі написати.*

1926 року Людвіка вийшла заміж за редактора газети Антона Войціка. Вінчались у Віленському костелі святого Миколая. Поселилися вони у передмісті Вільна. Від цього шлюбу 1 липня 1927 року народилася донька Галіна.

З того ж року Людвіка Войцік стала редактором дитячого часопису “Заранка” (“Зірнька”), де публікувала і свої оповідання. У 1934—1935 роках — вона очолювала дитячий журнал “Проліски”, у 1928—1939 роках — голова Білоруського кооперативного товариства “Бджола” й водночас (1934—1938) — редактор бджолярського часопису “Білоруський вулик” (Вільно). Написала і видала брошуру “Історія вживання лікарських трав” (1934).

У лісовому масиві на Панарських пагорбах під Вільно Людвіка Войцік із чоловіком побудувала хатину — з дерева і глини, як це роблять в Україні. Там і знаходила сили в праці біля землі — фактично створила багатий ботанічний сад довкола своєї “лісової хатини”.

Громадська і творча активність Зоськи Верас (Людвіки Войцік) припинилася 1940 року,

коли Вільно (Вільнюс) опинилося під радянською, а згодом — під німецькою окупацією. Особливо важкі часи настали, коли прийшло “друге” “визволення” совітами. 1944 року було закрито Віленську білоруську гімназію, наступного року ліквідовано Білоруський музей імені Івана Луцькевича. 1946 року радянські каральні органи арештували сина — Антона Шантира. Сліди його пропали. 1948 року несподівано помер чоловік. У житті Зоськи Верас настав період, який вона пізніше назвала “летаргійним сном”.

Триматися за життя їй допомагала природа, її улюблені заняття садівництвом, городництвом, пасікою. Саме в “лісову хатку” після десятирічного перебування в сталінських таборах без права листування повернувся важкохворий син.

Невідомо, як би далі склалося життя всіма забутої Зоськи Верас, якби її не знайшов у “лісовій хатині” й заново не “відкрив” дослідник Арсен Лис, який збирав у вільнюських архівах матеріали для дисертації. Її “лісову хатку” почали відвідувати письменники, журналісти, науковці, студенти. Зосці Верас було що розказати, адже вона брала участь у подіях у долі свого народу, знала багатьох письменників, політичних, громадських діячів. Наприкінці 1980-х років навколо Зоськи Верас гуртувалася білоруська інтелігенція Вільнюса. 1982 року її прийняли до Спілки письменників СРСР. У часи так званої “перебудови” вона разом із зятем Левоном Луцькевичем створила клуб “Сябрина”, а наступного року і Товариство білоруської культури в Литві.

Повернулася й до літературної творчості. 1985 року видала книжку віршів та оповідань для дітей “Колоски”. Писала спогади, вела активне листування, в якому виявляла своє вболівання за долю білоруської мови, культури, згадувала події минувшини.

Зоська Верас прожила майже сто літ. З них близько сімдесяти — у “лісовій хатці”. Без електрики, радіо, телебачення... Але скільки зуміла зробити, скільки написати!.. Померла 8 жовтня 1991 року. Похована на Панарському цвинтарі поруч із могилами матері, чоловіка і сина.

2013 року у книжковій серії “Городненська Бібліотека” вийшла друком книга “Зоська Верас. Я пам’ятаю все”. Її спогади, 367 листів, датованих 1967—1989 роками, опрацював та упорядкував до видання поет і літературознавець Міхась Скобла. Підготував і видав друком він ще дві книги письменниці: “Пакуль рука пиро тримає” і “Вибрані твори”.

— Коли їхав сюди, в Україну, — поділився враженнями Міхась Скобла, — то думав, чи хоч трохи знають у цьому краї про свою землячку. І з радістю побачив, що знають — у літературному музеї, в заповіднику “Межибіж”. А ще дуже хочуть знати в бібліотеках і школах, у педагогічно-гуманітарній академії, в Національному університеті імені Івана Огієнка, в коледжі культури і мистецтва. Впевнений, що наші зустрічі назавжди залишаться в серцях їхніх учасників. З радістю бачу, що письменниця Зоська Верас повертається на Поділля, в Україну, де розпочався її життєвий і творчий шлях.

Наталія ГУМНИЦЬКА,
Львів

“Дзвенить серця! Не смієте мовчати.// Не смієте дудити порожняком.// Ми у життя прийшли, щоб зазвучати // Скульптурою, картиною, рядком”.

Ці закличні слова-заповіти належать Роману Мар’яновичу Лубківському, який 23 жовтня 2015 р. відійшов у вічність. Наші серця озиваються дзвоном у пам’ять визначного українського поета, перекладача, літературознавця, критика, культуролога, громадсько-політичного і культурного діяча, дипломата-державотворця, мислителя і словотворця, друга слов’янської Ойкумени.

Дворічна відстань позаземного життя Романа Лубківського більш рельєфно і об’єктивно увиразнює нам прижиттєвий його портрет: перед нами постає постать мислителя-філософа кантіанського типу, сократівської мудрості, сквородинівської “сродної праці” та Шевченкового імперативу добра (*Раз добром нагріте серце/Вік не прохолоне*). Усе своє творче життя він присвятив пошуку української духовної зорі на небі і утвердженню морального закону українського суспільства. Він успішно зреалізував подарований йому Богом і рідною Землею талант у різних іпостасях.

Іпостась перша — Поет. Поетична творчість Романа Лубківського підпорядкована духовному виміру української душі впродовж тисячоліть, романтичний ліризм трансформується у глибокі гуманістичні ідеї, загальнолюдські цінності, серед яких людська гідність, застереження від небезпеки духовної корозії, втрати людяності (“Людино, ти межі не перейди!”, “самі себе топчемо ногами”). Наскрізною темою його поезій є віра у неперобутність свого роду, його незнищенність: *“Яка б течія крутила, яка б крутія носила// Зеубити мене несила, бо маю корінь і крила”*. Сковородинівський імператив самопізнання був його провідною зіркою, запорукою національного самоутвердження. Безцінним є цілісний образ національного Пророка, осмислений у 22 віршах автопортретної спадщини Шевченка, які вийшли окремою збіркою під назвою “Погляд вічності”, і за яку Роман Лубківський був удостоєний Національної премії України імені Тараса Шевченка 1990 року. З-поміж усіх важливих тем у творчості Лубківського сакральною, домінантною темою є Шевченківська тема.

Іпостась друга — Літературознавець, критик, словотворець. У палітрі науково-аналітичного, літературно-критичного й публіцистичного вагомим набутком письменника, зокрема — збірник літературно-критичних статей про видатних майстрів української

Ін меморіам: штрихи до портрета Романа Лубківського

літератури та інших літератур “Многосвіточ” (1978), доповідь “Богорівний — бо правдомовний (Тарас Шевченко і сучасність)” (2002), упорядкування видань “Вінок Маркіянові Шашкевичу” (1987, у співавторстві з М. Шалатою), “Весни розспіваної князь. Слово про Б. І. Антонича” (1989, у співавторстві з М. Ільницьким), “Святослав Гординський. На переломі епохи” (2004), “Камертон Шашкевича. Статті, рецензії, промови, поезії” (2011). У книзі Дмитра Пилипчука “Болять мені загублені слова...” (2013) автор наводить десятки проілюстрованих авторських слів Романа Лубківського, його багату й виразну лексику живлять синоніміка, архаїзми, слов’янізми, неологізми, діалектизми, іронізми.

Іпостась третя — Перекладач. Як тонкий імпретатор Слов’янської Ойкумени Роман Лубківський здійснив конгеніальні переклади, які тісно пов’язали український культурний простір з культурами білоруських, болгарських, македонських, польських, російських, сербських, словацьких і, звичайно, чеських народів. Особливе ментальне світовідчуття чеського й словацького народів дозволили Поетові здійснити блискучі переклади їхніх класиків. Унікальним є його переклад трагедії Йозефа-Вацлава Фріча “Іван Мазепа”, який яскраво демонструє як на історико-літературних перехрестях викристалізовується істина. Переклад має не лише культурологічну, а й націєтворчу цінність.

Іпостась четверта — Громадсько-політична, дипломатична, культурологічна. Велике серце Романа Лубківського билосся в унісон із державотворчими процесами України. Він — один з ініціаторів відродження Товариства української мови (“Просвіти”), Наукового товариства імені Тараса Шевченка, Народного руху України; депутат Вер-

ховної Ради України першого демократичного скликання (1990—1994); голова Комітету з Національної премії України (2005—2007 рр.); ініціатор запровадження традиції підняття національного прапора над ВРУ і прийняття інавгураційної присяги президентами держави на Пересопницькому Євангелії поряд із Конституцією України; перший Надзвичайний і Повноважний посол України у Чехословаччині, а пізніше — у Чехії і Словаччині за сумісництвом. Це був мужній крок з боку Поета. Проте природжений талант тонкого дипломата допоміг йому блискуче впоратися з обов’язком репрезентанта молоді відродженої України — розбудувати резиденцію Українського посольства у Празі, провести низку цікавих культурологічних міждержавних проєктів, налагодити добросусідські взаємини між Чеською Республікою і Україною та з Президентом Гавелом. Як гуманіст універсального складу розуму, Роман Лубківський розумів значення культури для взаєморозуміння між народами і між людьми загалом. Його заповітна мрія — Міжнародний літературно-мистецький центр у Львові. Стратегічна мета Центру — акумулювати найвищі значущі скарби України і її сусідніх країн для спільних діалогів з тих чи тих літературних, мистецьких, історичних, суспільних питань.

П’ята іпостась — Будівничий музеїв. Глибоке розуміння фундаментального значення збереження духовних скарбів нації спонукала його до щоденної громадсько-суспільної праці, часто невдячної, яка відривала його від улюбленого словотворіння. Але він крок за кроком домагався розбудови музеїв, повернення товариств і архівів, встановлення пам’ятників визначним діячам української культури, відбудови церков і розбудови шкіл. Він, як “український Сократ”, мислитель і природжений дипломат, умів вчасно дати слушну пораду чи-

новникові будь-якого рангу, схилити його до ухвалення рішення на користь української культури й розбудови якісного нового громадянського суспільства. За його активної участі у Львові 1989 р. відродилося НТШ; активізувалася діяльність “Просвіти”; перевезені в Україну архіви Олександра Олеса, Олега Ольжича, Святослава Гординського, постав Державний меморіальний музей Михайла Грушевського у Львові; Музей визвольної боротьби; Музей “Русалки Дністрової”; Музей-садиба Маркіяна Шашкевича (с. Підлісся); Музей родини Антоничів (с. Борятин); Музей-майстерня Теодозії Бриж, відкриття Кімнати-музею письменника Володимира Жицького (с. Острівець) та ін. Музейництво — важлива сторінка в біографії Романа Лубківського. Разом з Героєм України Борисом Возницьким він наполегливо орав ниву відродження і повернення українських духовних скарбів, творив нову українську суспільність — модерну, але базовану на національних традиціях.

Іпостась шоста — Людина, Трудар. Він був життєлюбом, сміхотворцем, тонким імпрівізатором, душею товариства, на рідкість обдарованим дипломатом-артистом. Володів здоровим скепсисом й інтелектуальною іронією. Мав шляхетне, добре й велике серце. Цією добротою ділився з ближніми. Особливо піклувався про своїх товаришів по мистецькому цеху, часто приходив у критичні хвилини їхнього життя на допомогу. Був невтомним Трударем і Будівцелем національного свідомості, утверджувачем української ідентичності, архітектором і будівничим модерної української культури, сторожем і ювеліром українського Слова. Був і є справжнім сином України. Він залишив нам своє мудре кредо: *“Не хочу, аби замість мене думали. Не хочу, аби замість мене вирішували. Не хочу, аби замість мене голосували. Хочу бути самим собою настільки, аби до серцевини сумління свого народу міг устами припасти, як до батькової руки, присягаючи”*. Нам варто над ним глибоко задуматися. А його поетичні рядки одного з останніх віршів “Заповіт” звучать як прощання безмежно люблячого сина з рідною землею: *“Загорніте мене в знамено України, // Ніби в мамине слово, щоб тепло було, // А накрийте легенькою тінню пір’їни, // Пелюстками барвінку, щоб серце цвіло”*. Нехай у серцях вдячних українців цвіте пам’ять про видатного України Дзвонаря, який своєю творчістю бив на сполох, будив байдужих, просвіщав непросвітлених і вірив у свій народ, його майбутнє попри всі удари долі.

XXVIII Міжнародний «Київ Музик Фест»

З 30 вересня до 8 жовтня у Києві з великим успіхом проходив XXVIII Міжнародний «Київ Музик Фест». Було представлено музику 11-ти країн (Україна, Польща, Словаччина, Литва, Франція, Німеччина, США, Азербайджан, Велика Британія, Австрія, Росія). На фестиваль завітали іноземні гості: композитори Станіслав Круповіч, Марчин Бортновський, Марчин Рупочинський (Польща), диригент Віктор Ямпольський (США), виконавці Андрій Війтович — альт (Велика Британія), Соломія Сорока — скрипка, Артур Грін — фортепіано (обидва — США), Ліза Гессе — скрипка, Роман Юсипей — баян (обидва — Україна-Німеччина), дитячо-юнацький хор «Pueri et Puellas Cantores Plocenses» (керівники — Анна і Віктор Брамські, Польща).

Георгій ЛУК'ЯНЧУК
Фото автора

Прозвучало багато світових та українських прем'єр. Відбулось 5 симфонічних, 5 хорових, 10 камерних концертів (два за участю Національного ансамблю солістів «Київська камерата» під орудою Валерія Матюхіна й різні ансамблів імпрези), концерти народного та духовного оркестрів і багато іншого. Організаторами і співзасновниками популярного фестивалю традиційно стали Національна спілка композиторів і Міністерство культури України. Форум також підтримали іноземні представництва, амбасад, фонди, громадські, духовні та інші установи. Основною локацією імпрез цьогоріч стала Національна музична академія України ім. Петра Чайковського, зокрема Великий концертний зал ім. Героя України Василя Сліпака. Цьогорічний фестиваль відбувався під знаком ювілеїв двох видатних українських композиторів, корифеїв національного музичного мистецтва, широкознаних у світі, — 75-річчя від дня народження Євгена Станковича і 80-річчя Валентина Сильвестрова. Тож із 22-х фестивалей заходів 5 було присвячено пошануванню наших класиків сучасності. Це 2 симфонічних авторських

Володимир Рунчак

наського хору з Польщі, Хору хлопчиків сектора практики Національної музичної академії України імені Петра Чайковського, солістів Національної опери; диригент — Володимир Шейко).

“Парад концертів” — авторський вечір Євгена Станковича. А заклав фестиваль мистецький проект “Простір звуку й тиші” з творами провідних українських композиторів Мирослава Скорика, Ігоря Щербаківа, Сергія Пілютикова, Івана Тараненка, а також Френка Тічелі (США) і Станіслава Круповіча (Польща). Цікавою була програма “З музичної Шевченкіани” у виконанні Державного академічного естрадно-симфонічного оркестру України (диригент — Микола Лисенко) і Академічного хору імені Платона Майбороди Українського радіо (художній керівник і диригент — Юлія Ткач). Її було складено з прем'єр вокально-симфонічних композицій відомих сучасних українських авторів Лесі Дичко, Михайла Шведя, Віктора Степурка, Богдана Кривопуста.

Три хорві імпрези фестивалю були присвячені духовній музиці й відбулися у Михайлівському Золотоверхому соборі, Лютеранській церкві Св. Катерини та Костелі Св. Олександра. Два інших концерти презентували творчість сучасних українських композиторів: співали Академічний камерний хор “Хрещатик” (диригент — Павло Струць) і дитячий хор “Либідь” (керівник — Лариса Чинчева). Духовні концерти Артемія Веделя — Лесі

Дичко, Олександра Козаренка, Ганни Гаврилець та Ігоря Щербаківа виконав на фестивалі Ансамбль класичної музики імені Бориса Лятошинського (диригент — Ігор Андрієвський). Шемливою нотою фестивалю стали два концерти “In memoriam”, якими організатори фестивалю віддали данину пам'яті колеги-композиторів, котрі вже поринули в інші світи — Олегу Киви, Івану Карабицю, Юрію Шамо, Юлії Гомельській, Геннадію Ляшенкові, Ірині Кирилівній...

Подарунком для меломанів став концерт Національного заслуженого академічного оркестру народних інструментів (художній керівник — Віктор Гуцал). Лунали твори Юрія Шевченка, Миколи Стеціона і прем'єра мюзиклуфєсерії “Софія Потоцька” Олександра Костіна (концертне виконання).

З успіхом відбувся концерт-презентація першого компакт-диска скрипкової музики Євгена

Станковича на Заході — Портрет композитора III: “Скрипкова фреска” у чудовому виконанні з коментарями до виконуваних творів Соломії Сороки (США) — скрипка та Артура Гріна (США) — фортепіано. До диска увійшли: “Українська поема”, триптих “На Верховині”, “Дотик Ангела”, “Романс”, “Присвячення”, “Ранкова музика”, “Фреска Майдану”... Уперше за багато років у фестивалі брав участь Національний академічний духовий оркестр України. Складною програмою диригував знаний у світі диригент і композитор Володимир Рунчак. Так оригінально, з використанням театральних костюмів та мізансцен був виконаний Фолк-концерт № 2 або “Про те, як козаки султана листа писали” для квартету ударних і двох читців (Анатолій Паламаренко, Анна Соболева) та з просторовою розташуванням музикантів серед глядацького залу(!) музичного опусу “Дуелі”: квалдро-музика для духових та ударних інстру-

Композитор-ювіляр Євген Станкович у колі друзів (зліва направо): композитор Іван Тараненко, Євген Станкович, мистецтвознавець Леся Олійник, композитор-диригент Володимир Рунчак

ментів Володимира Рунчака. Тепло сприйняла публіка і новий твір Олега Безбородька “Фанфари і fuga”. По-новому підійшов диригент і до твору Едгара Вареза (Франція—США) “Deserts”. А перед виконанням прекрасного твору Вірка Балея (США) “Agnus Dei” із Симфонії № 1 “Сакральні монументи” пам'яті Дмитра Бортнянського Національним академічним духовим оркестром України диригент Володимир Рунчак зробив чудову промову-співчуття Вірку Балею, а слухачі підтримали її хвилиною мовчання в зв'язку зі страшним терористичним

твора авторська програма “Щаслива мить” відомого українського джазмена Ігоря Закуса у виконанні: Ігор Закус — бас, Родіон Іванов — клавішні, Денис Мороз — гітара, Сергій Балалаєв — ударні. У програмі прозвучали твори, що увійдуть у новий, 5-й диск Ігоря Закуса: “Солодкий сон”, “Свято”, “В очікуванні чуда”, “Під враженням”, “Повернення”, “Жако”, “Гопак” та “В очікуванні чуда”...

Непересічні враження залишив марафон академічної музики у Концертному залі НСКУ — серія імпрез у режимі non-stop, серед яких привернув особливу увагу проект “Астероїд Б-612”, де свою творчість демонстрували талановиті школярі — виконавці й композитори. Зокрема студенти факультету музичного мистецтва Київської дитячої академії мистецтв, лауреати міжнародних, всеукраїнських і регіональних композиторських та виконавських конкурсів і фестивалів, зокрема Хор хлопчиків і юнаків “Менестрелі” Київської дитячої школи мистецтв імені Михайла Вериківського під орудою хормейстера Анни Павлушенки. “Астероїд Б-612”

Виступ Соломії Сороки та Артура Гріна з концерт-презентацією першого компакт-диска скрипкової музики Євгена Станковича на Заході

актом, здійсненим у його рідному Лас-Вегасі. Ансамбль нової музики “Рикошет” (художній керівник — Сергій Пілютиков, диригент — Вікторія Рацюк) спільно з Ансамблем маршових ударних “DrumArt” (керівник — Микола Томасишин) підготував новий ексклюзивний мистецький проект “RikoDrumArt” із творів, спеціально написаних для фестивалю, котрі передбачають і пластичне їх рішення.

Зацікавила відвідувачів фес-

— це своєрідне продовження історії про Маленького принца, який повернувся на свою планету, щоб нагадати людству про такі фундаментальні цінності, як турботливість, відвертість, відповідальність, мудрість, чистота, кохання... “Маленький принц”, який живе у кожній творчо обдарованій дитині, умовно повертається на свою планету “Астероїд Б-612” та демонструє свої таланти в галузі музичного, художнього, образотворчого, ужиткового мистецтва.

Привернув увагу слухачів і “Харківський вектор”, у якому цікавий колектив “Sed Contra Ensemble” (художній керівник — Андрій Мерхель) окреслив своєрідну ретроспективу камерних творів композиторів-харків'ян.

XXVIII Міжнародний фестиваль Київ музик фест — 2017 розвивається — з кожним роком дедалі ширший спектр жанрів, стилів, тем і форм. Найвибагливіший слухач завжди може віднайти у його програмі щось цікаве й нове для себе.

Над фестивалем працювали: Мирослав СКОРИК — художній керівник, Тамара Невінчана, Леся Дичко, Ганна Гаврилець, Леся Олійник, Сергій Пілютиков, Іван Тараненко — члени мистецької ради. Виконавчий директор — Ольга Кононенко. Керівник прес-центру — Ольга Голінська.

Джазмен Ігор Закус у Великому концертному залі імені Героя України Василя Сліпака

концерти за участю Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України (головний диригент — Володимир Сіренко), 2 хорових у виконанні Муніципального камерного хору “Київ” (диригент — Микола Гобдич) і Камерного хору “Intermezzo” (диригент — Вадим Яценко), а також концерт-презентація нового компакт-диска Євгена Станковича. Своєрідними домінантами форуму, як завжди, стали симфонічні концерти. Відкрив фестиваль авторський вечір Валентина Сильвестрова у день його народження. У Міжнародний день музики “Salve, Polonia!” прозвучали вокально-симфонічні духовні твори польських класиків Станіслава Монюшка і Войцеха Кіляра (за участю Заслуженого симфонічного оркестру Українського радіо, дитячо-ю-

Виступає Хор хлопчиків і юнаків “Менестрелі” Київської дитячої школи мистецтв імені Михайла Вериківського під орудою хормейстера Анни Павлушенки

Від троїстої до фольк-року

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Новий фестиваль прагне об'єднати всіх, хто у своїй творчості звертається до скарбів української народної музики, створивши широкий майданчик для спілкування. Як зазначено у творчій концепції фестивалю, головна мета — “популяризація, розвиток та напрацювання оригінальних напрямків сучасної музики на основі українського “етно”..., відтворення традиційної народнопісенної спадщини України в авторських версіях та імпровізаціях сучасними засобами музичної виразності, зберігаючи всю особливість та неповторність фольклорного матеріалу”.

Девіз фестивалю — “Від троїстої музики — до фольк-року”.

До участі у пісенному святі запрошені і окремі виконавці, і ансамблі (гурти), які виступатимуть у трьох номінаціях: сольний або ансамблевий спів (а capella або з супроводом); солісти-інструменталісти (етнодухові інструменти, цимбали, старосвітська бандура, кобза Вересаєва, торбан, ліра, бандура академічна, струнно-смичкові інструменти); інструментальні та вокально-інструментальні ансамблі (гурти) (допускається поєднання акустичних та електроінструментів).

До участі у фестивалі зголосилися Ніна Матвієнко, учасники проекту Jazz Kolo, Іларія, Ірина Шинкарук, Олесь Журавчак (етнодухові), Олена Кулик та ансамбль “Дніпро”, Роман Гриньків (бандура), TaRuta, Петро Сказків (цимбали), Тоня Матвієнко, Руслана Лощман, The Dooh, Кирило Стеценко (скрипка) та інші.

У рамках фестивалю заплановані творчі лабораторії, майстер-класи, виставки майстрів народної творчості та майстрів із виготовлення музичних інструментів, презентації друкованих видань, творчі зустрічі з діячами культури та мистецтва, науковцями тощо. Працюватимуть кілька фестивалейних локацій.

Автор проекту — співачка, народна артистка України Олена Кулик. Засновники та організатори — Київський академічний ансамбль української музики “Дніпро” і Олена Кулик. Партнер фестивалю — ДП “Національний центр ділового та культурного співробітництва “Український дім”.

Фестиваль відбувається за підтримки Міністерства культури України, департаменту культури КМДА та за сприя-

19 листопада в Українському домі, що на Європейській площі столиці, відбудеться Київ-етно-музик-фест “Віртуози фольку”. У департаменті культури КМДА організатори фестивалю зустрілися з представниками ЗМІ і розповіли про майбутній музичний форум.

ня Національної всеукраїнської музичної спілки, Національної спілки кобзарів України, Товариства зв'язків з українцями за межами України “Україна-Світ”, Національної ради жінок України.

Пропонуємо уривки з виступів учасників прес-конференції.

Любомир Матейко, виконавчий директор фестивалю, художній керівник Київського академічного ансамблю української музики “Дніпро”:

“Сьогодні наше покоління має передати дітям українську (автентичну) пісню, музику, традиції, але цікаво, оригінально, достойно! Як Микола Леонтович, який наш знаменитий автентичний “Шедрик” зробив світовим шедевром. Тишуся, що віднедавна почали з'являтися молодіж-

організаційно. Вдячні Українському домі, що став нашим партнером.

Ідея фестивалю полягає в піднесенні виконання традиційної української народної пісні на якісно новий професійний рівень. Наша мета, щоб після фестивалю народилися нові напрями на основі українського етно, щоб підняти імідж української музики на світовому рівні. Хочемо в перспективі в рамках фестивалю проводити конкурси, запрошувати на нього гостей з інших країн, щоб Київ став центром спілкування етнічних культур”.

Олесь Журавчак, арт-директор фестивалю:

“У рамках фестивалю з 10-ї до 18-ї години фойє Українського дому перетвориться на постійно діючу комунікаційну площу або концертно-творчу лабораторію. Окре-

ні етногурти, які сміливо експериментують з народною пісню, роблять це з великою повагою, пошаною і любов'ю до неї. І наш фестиваль покликаний створити таку атмосферу спілкування, де всі ми: “автентики”, “академісти” і “етноекспериментатори” зможемо зустрітися, обмінятися досвідом і пограти нашу “класну” українську музику”.

Олена Кулик, автор проекту та генеральний директор фестивалю, директор Київського академічного ансамблю української музики “Дніпро”:

“Чим більше ми займалися творчістю, тим частіше виникало бажання об'єднати традиційні колективи, які виконують музику на народних інструментах. Цього року Департамент культури КМДА підтримав нашу ідею фінансово і

мий блок — виставка цимбалів, майстер-клас гри на цих музичних інструментах. Інший розділ — усе, пов'язане з бандурою та кобзою, тут будуть і традиційні інструменти, і новітні напрями — електро-бандури. Будуть блоки, присвячені сопілковим інструментам, троїстим музикам та скрипалям.

Як завжди на таких фестивалях, будуть традиційні майстер-класи. Думасмо про сімейний відпочинок, аби було цікаво і дітям, і дорослим. У фойє виступатимуть колективи, що подали заявки на участь у фестивалі. А на великій сцені у цей час відбуватиметься прослуховування і відбір учасників для великого гала-концерту, що розпочнеться о 18.00. Для тих, хто не зможе його переглянути наживо, ми організуємо онлайн-трансляцію”.

Незабутній Моцарт і золота флейта

Олександра ТИМОШУК,
кандидат мистецтвознавства

Уперше на сцені Національної філармонії флейтові сонати для флейти та клавіру прозвучать у виконанні флейтиста-віртуоза Юрія Шутка, який грає на унікальній золотій флейті. Манера виконання митця яскрава, віртуозна, багата на нюанси.

Партію фортепіано виконуватиме піаніст, професор Національної музичної академії України Юрій Кот.

У другому відділі концерту прозвучать твори, написані Мо-

На сцені Національної філармонії України 29 жовтня відбудеться концерт знаного дуету заслужених артистів України — флейтиста Юрія Шутка та піаніста Юрія Кота під назвою “Вольфганг Амадей Моцарт: від вундеркінда до генія”.

цартом у зрілому віці. Серед них — флейтовий квартет Ре-мажор і неймовірної краси Анданте. Їх у 1777—1778 рр. Моцарт написав на замовлення флейтиста-поціновувача де Жана під час перебування з матір'ю у Мангеймі. Родзинкою концерту стануть також і відомі скрипкові твори — Адажіо Мі-мажор та Рондо До-мажор, які композитор створив для італійського скрипала Ан-

тоніо Брунетті (флейтова транскрипція — Ю. Шутка).

На завершення музиканти порадують публіку виконанням запального Рондо з Хафнер-серенади, яку Моцарт приурочив до весілля дочки бургомістра Зальцбурга, Елізабер Хафнер, що відбулося 22 липня 1776 року. Флейтова версія цього твору також належить Юрію Шутку.

Живопис звучить

У Музеї сучасного мистецтва України відкрили виставку “Сергій Беседін. Віктор Толочко. З музейної збірки”, що розповідає про творчість двох відомих українських художників ХХ століття.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Живописця Сергія Фотійовича Беседіна (1901—1996) сучасники називали педагогом з великої літери. “Моя педагогічна і творча робота — це рідні сестри мого життя. Живуть у повному розумінні й злагоді. Вони йдуть однією дорогою й до однієї мети”, — говорив митець.

Учні Беседіна живуть і працюють у різних кутках України та поза межами нашої держави. Багато хто став майстром пензля. У чому ж його унікальність як педагога? У здатності до аналізу й роздумів, повазі до особистості, дбайливому розкритті й плеканні індивідуальності. А ще С. Беседін педагогічний талант підкріплював власними творчими досягненнями.

С. Беседін розвинув і продовжив справу своїх вчителів. Від Н. Самокіша йому дісталася широта світогляду, від М. Шаронова — пристрасний інтерес до міграції заходу. С. Прохоров і А. Коккель допомогли йому стати великим педагогом, вихователем молоді. Одним зі своїх вчителів Сергій Беседін завжди вважав Іллю Рєпіна. З 1929 року педагогічна і творча діяльність художника йшли паралельними шляхами. 1960-го він став професором Харківського художнього інституту.

Один з учнів Беседіна Віктор Толочко (1922—2006) народився в Мелітополі Запорізької області, в сім'ї простого робітника-шефця, а більшу половину свого життя провів у Криму. Ще з дитинства малював усе, що було навкруги. Згодом опанував фортепіано, скрипку, гітару, балалайку, магаліну, домбру, баян. Музичне сприйняття згодом відбилосся у його живописній творчості.

Він пройшов всю війну, став кавалером орденів Слави і Великої Вітчизняної війни I ступеня. 1957 року закінчив Харківський художній інститут. 1960-го став членом Спілки художників України (нині НСХУ) та директором Музею українського мистецтва в Ялті, який тоді займав зали Воронцовського палацу. Перша персональна виставка Віктора Івановича відбулася в Алушці.

1963 року художник повернувся до творчої роботи. Збудував будинок-майстерню в Ялті... А 1970 року переїздить до Донецька, де через три роки стає головою Донецького відділення Спілки художників. Проте невдовзі знов повертається в улюблений Крим.

Віктор Толочко — один із краших майстрів кримського живопису ХХ століття, віртуозний пейзажист, майстер тематичної картини та натюрморту.

“С. Беседін і В. Толочко — яскраві представники Харківської та Кримської живописних шкіл, їхній стиль індивідуальний і пізнаваний. У кожного з них є своя, тільки йому притаманна манера роботи, улюблені жанри й техніка. Кожен приніс у світ мистецтва особливу ноту, вкотре доводячи невичерпність авторського бачення. А нам зостається насолоджуватися спадщиною художників, що зберігається в Музеї. Її залишили поціновувачам двоє митців — Вчитель і Учень”, — зазначила мистецтвознавець Ірина Алексеева.

“Я долучилася до створення Музею сучасного мистецтва України. Його відкрили 2005 року і це стало справжньою сенсацією. На першій виставці представляли роботи художників Кримської школи — це Валентин Бернадський, Петро Столяренко, Федір Захаров, Валентина Цветкова, Віктор Толочко. І це була лише мала частина того, що зібрано в Музеї. Колекція Музею сучасного мистецтва України починалася з Кримської школи. І якби не колекціонери Василь Міщенко та Сергій Цюпка, все це могло бути втраченим для України”, — наголосила мистецтвознавець Алла Ревенко.

На відкритті виставки звучала сучасна академічна музика. Лауреати міжнародних конкурсів Роман Фотуйма (альт-саксофон), Дар'я Шутко (фортепіано), Анастасія Толстоног (фортепіано), Варвара Турта (фортепіано) та Артем Шестовський (бас-кларнет) виконали твори композиторів зі США, Франції, Бельгії, України.

На виставці представлено 15 картин Сергія Беседіна і 50 Віктора Толочка. Серед робіт С. Беседіна запам'ятовуються “Портрет народного артиста СРСР Антоновича”, “Портрет художника Кузьменка”, “Портрет акторки Ліснікової”, “Автопортрет”, “Портрет дружини хірурга Цейтліна”. Кримській тематиці присвячені картини В. Толочка “Тарханкут”, “Вуличка в Бахчисарі”, “Море, каміння”, “Сонце сідає”, “Камішова бухта”; поряд його полотна — “Натюрморт з книжками”, “Натюрморт з жовтими тюльпанами”, “Натюрморт з кавовником”, “Натюрморт з червоним куклем”, “Весняний натюрморт”.

Освячення ікон для Маріупольського госпіталю

Зоя РУЖИН, заслужений працівник культури України, член Правління УФК, голова ВГО “Поступ жінок-мироносиць”, керівник “Мистецького спецназу”, Берегиня Козацтва

З ініціативи та під патронатом голови правління Українського фонду культури Олександра Бакуменка відбулися урочистості до Дня Пресвятої Покрови, Дня Козацтва та Дня Захисників України. Захід проведено силами артистів “Мистецького спецназу” та соратників. Перед початком урочистостей член Правління УФК Людмила Грабовенко представила в залі власну колекцію хусток “Мамина хустка — оберіг України”. Ця унікальна колекція під час поступу “Мистецького спецназу” неодноразово зіграла серця воїнів-захисників подихом рідної домівки. Золота зала, де відбувався захід, оздоблена вишитими рушниками з колекції Зої Ружин, які неодноразово були в зоні АТО, як і “Рушник Національної єдності України” (копію з оригіналу “Мистецькому спецназу” подарували Микола і Тамара Степаненки).

Зі вступним словом виступив голова Правління УФК Олександр Бакуменко, привітав присутніх з визначними святами в житті українського народу. А велике дійство керівник “Мистецького спецназу” Зоя Ружин, яка очолює сектор роботи з військово-патріотичного спрямування в УФК. Привітавши присутніх, ведуча запросила співачку Ганну Солоничну виконати пісню “Україна є, Україна буде!” (сл. З. Ружин, муз. Р. Демчишина), яка завжди звучить перед виступом учасників “Мистецького спецназу”. Видатна співачка неодноразово виконувала цей твір перед вої-

нами-захисниками, і на Майдані Незалежності. Високодуховні напуття пролунали від отця Ігоря, якого благословив Владика Іван Швець (УПЦ КП) на участь у цьому заході. Наймолодші учасники дійства — юні артисти Зразкового театру пісні “Ладоньки” під керівництвом Світлани Садовенко. Солістка колективу Марічка Леонова виконала молитву. А потім запанував неповторний голос Героя України, народного артиста України Анатолія Паламаренка, який несе людям твори класиків українського слова. Капела бандуристів Київського інституту мистецтв ім. Р. М. Глієра під керівництвом чарівної і талановитої Ірини Радіонової, народний артист України Олександр Василенко виконували козацькі пісні.

Плідна співпраця пов’язує “Мистецький спецназ” зі Спільною офіцерів України. Цього вечора почесний голова СОУ, капітан I рангу, депутат Верховної Ради України II скликання Євген Лупаков висвітлив спектр спільних заходів, які сприяють утвердженню патріотичних засад у нашому суспільстві. Один із них — це освячення ікони Архангела Гавриїла в кафедральному Володимирському соборі, яку передадуть до госпіталю в м. Маріуполь, де лікуються поранені воїни АТО. Заслужений працівник культури України Дмитро Ломачук і заслужена артистка України Тетяна Негрій — подружжя, яке неодноразово виступало перед воїнами-захисниками в зоні АТО. Пані Тетяна подарувала присутнім українську народну пісню, а пан Дмитро ділився враженнями від перебування в зоні АТО на сході України. Як президент асоціації працівників культури та мистецтв України Дмитро Ломачук вручив керівнику “Мистецького

спецназу” Зої Ружин посвідчення про присвоєння почесного звання “Почесний працівник культури України” з нагрудним знаком.

Голова Драбівської районної ради Володимир Дзєга з гуртом “Черкаські Цокотухи” теж завітали до УФК. Володимир Дмитрович розповів про чергову гуманітарну допомогу воїнам-захисникам із Драбівського району, з якими підтримує постійний зв’язок земляцька громада, яка єдиною родиною прагне допомогати військовим, надсилаючи їм гостинці, що з любов’ю для них готували жінки-матері по селах Драбівського району. А солістки фольклорного гурту “Черкаські цокотухи” на чолі з керівником Любов’ю Козій, гурти “Свашечки”, “Червоні маки” неодноразово брали участь у волонтерських рейдах “Мистецького спецназу”. Змістовним і красномовним був виступ корифея української сцени, народної артистки України, Кавалера трьох орденів “Княгині Ольги” Галини Яблонської, яка із 1992 року їздила по військових частинах, утверджуючи державні, національні цінності України. Знаково, що героїчна актриса передала естафету своєї звитяжної діяльності “Мистецькому спецназу”, у рейдах якого вона теж брала неодноразово участь. Народна співачка Тетяна Школьна виконала пісню на слова і музику заслуженої артистки України Руслани Лоцман. Саме на плечі цієї тендітної красуні лягла організація мистецьких творчих зустрічей із солдатами в зоні АТО.

На урочистостях у Золотій залі УФК були поважні гості: народний художник України Михайло Шелест, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка, народний художник України Леонід Андрієвський,

директор видавництва “Україна” Василь Буксов, відповідальний секретар Правління УФК Дмитро Булаєв, натхненник нинішнього зібрання, заступник голови Правління УФК Олександр Дудка, Тамара Негода, Ольга Мисник, Марія Пісна та багато інших соратників і однодумців...

Традиційно на всіх заходах “Мистецького спецназу” проводимо хвилину мовчання як пам’ять про Народних Героїв, що віддали життя за волю, незалежність і цілісність кордонів рідної Батьківщини. Світла пам’ять усім Воїнам-Захисникам, во всі віки!

Отець Ігор розпочав чин освячення ікони Архистратига Михаїла — очільника всього небесного воїнства (передано головою

Національної Ради жінок України Людмилі Порохняк-Гановською) та ікони Пантелеймона Цілителя (передано від Українського Реєстрового Козацтва Олександром Гаврилюком), який зцілює немічних та хворих. Після окроплення святою водою святих ікон та величного короваю єдиною родиною переломили запашний хліб (переданий патріотами-козаками) на мир та любов, на єдність всього українського народу. На фінал заходу могутньо і одностайно у виконанні фольклорного ансамблю “Крالیця” та всіх присутніх у залі прозвучали “Многі літа!”. Многі літа Козацтву України! Многі літа воїнам-захисникам України! Многі літа Україні і Українському народу!

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2018

Вартість передплати (з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 76

на 1 місяць	14 грн 56 коп.	на півроку	80 грн 90 коп.
на 3 місяці	42 грн 25 коп.	на рік	159 грн 20 коп.

Засновник:
Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп’ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”,

вул. Сім’ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у жовтні — 15 200

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов’язкове.

Індекс газети

“Слово Просвіти” — 30617

